

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

FILOZOFICKÁ FAKULTA

KATEDRA BOHEMISTIKY

**Podíl výrazových prostředků syntaktické roviny při
ovlivnění recipienta publicistických komunikátů**

Bakalářská práce

Česká filologie

Autor práce: Barbora Lánová

Vedoucí práce: Mgr. Jindřiška Svobodová, Ph.D.

Olomouc 2018

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci vypracovala samostatně a uvedla v ní všechny použité zdroje a literaturu.

V Olomouci dne

Podpis.....

Ráda bych poděkovala Mgr. Jindřišce Svobodové, Ph.D., za odborné vedení práce, připomínky, trpělivost a vstřícnost. Dále bych chtěla poděkovat své rodině, která při mně stála za každých okolností.

OBSAH

OBSAH	4
ÚVOD.....	6
1. METODOLOGICKÁ VÝCHODISKA.....	8
2. ZPRAVODAJSTVÍ A PUBLICISTIKA	10
2.1 Zpravodajství.....	10
2.2 Zpravodajský příspěvek a zpravodajská relace	11
2.3 Funkce a charakteristika zpravodajských textů.....	11
2.4 Televizní zpravodajství a televizní zpráva	12
2.5 Moderátor	13
3. POŽADAVKY NA ZPRAVODAJSTVÍ	14
3.1 Objektivita zpravodajství	14
3.2 Informační kvalita	15
3.3 Vyváženost a nestrannost	16
4. PŘÍČINY A DŮSLEDKY PORUŠENÍ ZÁSAD INFORMAČNÍ KVALITY	17
4.1 Sledování jiné než informativní intence a komerční zájem	17
4.2 Specifické produkční limity – prostor a čas	17
4.3 Nedostatek informací a subjektivní vlivy.....	17
5. SYNTAKTICKÁ ROVINA	18
5.1 Slovosled.....	18
5.2 Slovoslední činitele	19
5.3 Větosled.....	20
5.4 Modalita	20
5.5 Výpovědní modifikace	21
6. ANALÝZA	22
6.1 Metodologie	24
6.2 Česká televize.....	24
6.3 Televize Nova	44
ZÁVĚR	62
ANOTACE.....	64
RESUMÉ	66
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY:.....	67
SEZNAM TABULEK.....	71

SEZNAM PŘÍLOH.....	72
---------------------------	-----------

ÚVOD

V předkládané bakalářské práci se budu zabývat převážně výrazovými prostředky syntaktického jazykového plánu užitými moderátory hlavních zpravodajských relací České televize a TV Nova. Pro svou práci jsem si vybrala dvě hlavní zpravodajské relace, Události České televize a Televizní noviny TV Nova. Jedná se o večerní zpravodajství dvou nejvýznamnějších a nejsledovanějších televizních stanic v České republice. Česká televize je televizí veřejnoprávní, TV Nova soukromou, zaměřím se tedy na posouzení úrovně výrazových prostředků na dvou odlišných mediálních stanicích. Budu se věnovat zejména vybraným syntaktickým prostředkům, jejichž užití může vést k porušení zpravodajské normy v mediálním zpravodajství.

Materiál k analýze jsem získala přepisem zpravodajských relací, které byly v obou televizích odvysílány v říjnu, listopadu a prosinci roku 2017. Při obstarávání přepisů zpravodajských relací České televize jsem využila internetový vyhledávač Anopress. Jedná se o elektronickou databázi, která pravidelně monitoruje česká média. V případě Televizních novin TV Nova jsem nahrávky přepisovala, jelikož databáze Anopress relace TV Nova z daného období neobsahovala. Relace jsou vybrány tak, aby byly projevy moderátorů zastoupeny vždy ve stejném poměru. Při analýze se zaměřím výlučně na jednotlivé vstupy moderátorů v televizním studiu a v jejich vyjadřování se soustředím například na slovosled, prostředky modality či na aktuální členění výpovědi.

V prvních kapitolách práce se zaměřím na zpravodajství a publicistiku. Přiblížím pojem zpravodajství, dále se budu věnovat televiznímu zpravodajství a žánru televizní zprávy. Další kapitola bude věnována zpravodajské normě, zejména objektivitě, neutralitě a informační kvalitě.

Následující kapitoly jsou věnovány výrazovým prostředkům syntaktického plánu, zejména aktuálnímu členění výpovědi a modalitě, východiska uvedená v úvodních kapitolách doložím na jednotlivých příkladech, zhodnotím frekvenci jejich výskytu a funkci, kterou v komunikátech plní.

V práci vycházím z předpokladu, že v České televizi jakožto ve veřejnoprávním médiu budou moderátoři hlavních večerních zpráv dodržovat požadavky zpravodajských žánrů a budou klást důraz na dodržování normy. V případě

České televize také předpokládám minimální výskyt prostředků, které vedou k ohrožení objektivitu nebo ke snížení informační kvality. Naopak komerčním a soukromým médiím jde především o vysokou sledovanost, a to většinou na úkor informační kvality a objektivitu sdělení, předpokládám, že tomu bude odpovídat i užití výrazových prostředků.

Cílem této bakalářské práce je zjistit, jaké možnosti porušení normy v oblasti mediálního zpravodajství mají profesionální mluvčí, tedy moderátoři těchto zvolených relací. Stanovím si otázky pro výzkum založené na jednotlivých hypotézách, a v praktické části bakalářské práce na tyto otázky odpovím.

V této práci budu používat kvantitativní metodu výzkumu, to znamená, že nejprve nashromáždím potřebná data, která později porovná a kvantifikuji v tabulkách, abych mohla dojít ke konkrétnímu závěru.

1. Metodologická východiska

Materiálovým podkladem této bakalářské práce jsou přepisy hlavních zpravodajských relací České televize a TV Nova, které jsem získala za období od října do prosince roku 2017.

Česká televize i TV Nova mají na svých webových stránkách archiv, který obsahuje téměř všechny odvysílané pořady. Česká televize má ve svém archivu pořady aktuální, ale také relace z minulých let. TV Nova ponechává záznamy na svých internetových stránkách pouze dva týdny. Právě kvůli tomuto časovému omezení jsou vybrané příspěvky z měsíců říjen, listopad a prosinec 2017.

Pro analýzu jsem zvolila dva záznamy na každého moderátora České televize za daný měsíc, a dva záznamy na moderátorskou dvojici v případě TV Nova. Dvojice moderátorů Televizních novin jsou v této práci brány jako jeden mluvčí. Bakalářská práce tedy obsahuje osm záznamů hlavní zpravodajské relace České televize a čtyři záznamy TV Nova v rozmezí dvou měsíců, první záznam je z 31. 10. 2017 a poslední z 29. 12. 2017. Všechny záznamy mají podobný rozsah, v případě TV Nova zhruba čtyřicet minut, u České televize čtyřicet pět minut. Pro tuto bakalářskou práci byl nejdůležitější vstup moderátora ve studiu. Celkový počet vstupů je u České televize 197, tedy průměrně 50 příspěvků na moderátora, u TV Nova 103 vstupy, opět průměrně 50 příspěvků na moderátorskou dvojici, a to z toho důvodu, aby byl průměrný počet jednotlivých vstupů stejného počtu u všech mluvčích.

Přepisy jednotlivých nahrávek jsem obstarala dvojím způsobem. Příspěvky České televize jsou přístupné v databázi Anopress. Jedná se o internetovou databázi, která monitoruje média v České republice, s jednotlivými vydavateli spolupracuje v celé České republice od roku 1997. Vytváří tak rozmanitou a ojedinělou databázi, která monitoruje česká média. Archiv této databáze sahá až do roku 1996 a nachází se v něm texty novinových i časopisových článků, přepisy televizních a rozhlasových pořadů, ale také zprávy z internetových stránek.¹ Texty relací TV Nova v databázi Anopress dostupné nebyly, proto jsem je přepsala sama.

¹ O nás, Anopress IT, a.s. [online] © 2017 Anopress IT [cit. 2.12.2017] Dostupné z: <http://www.anopress.cz/anopress>

V bakalářské práci vycházím z předpokladu, že autoři zpravodajských relací dbají na kvalitu informací, které mluvčí zprostředkovávají dál. Informace by měly být aktuální, ucelené a především ověřené, média by proto měla disponovat svými spolehlivými zdroji. Velký důraz je kladen také na objektivitu a nestrannost.

Dále předpokládám, že moderátoři v hlavních zpravodajských relacích dodržují ve svých vstupech požadavky, které jsou kladeny na zpravodajské žánry. Moderátoři by neměli záměrně používat prostředky, které směřují ke snížení kvality předávaných informací či jejich objektivity. Dále by se měli snažit získat a následně udržet divákovu pozornost. Cílem této práce je především potvrdit pravdivost těchto předpokladů a zjistit, jak může moderátor porušit informační kvalitu využitím prostředků syntaktické roviny.

Mimo tyto stanovené hypotézy se pokusím odpovědět na dvě další otázky:

1. Jakým způsobem porušují profesionální mluvčí zpravodajské normy?
2. Existují významné rozdíly v hlavních večerních zpravodajských relacích mezi televizí soukromou a veřejnoprávní?

2. Zpravodajství a publicistika

Úkolem zpravodajství je vyhledat a vybrat relevantní informace a poskytnout je recipientům. Zpravodajství má zejména funkci informační, jelikož se snaží zachytit aktuální události, ale také funkci definiční, která dané informace zprostředkovává a popisuje různému publiku. Je založeno na předávání faktů a informací o událostech, obrací se na publikum zvukem, písmem nebo obrazem, hledá vzájemné spojitosti, pronáší názory a komentuje již známá fakta.

Mezi publicistické žánry řadíme glosu, reportáž, poznámku, interview, sloupek, ale také články v podobě analýzy, úvodníku či komentářů. Ve zpravodajství je velmi důležitá neutralita ve výrazu i v přístupu k údajům, publicistika obsahuje osobní stanoviska a jde o individuální projev.²

Publicistický styl patří mezi funkční styly současné češtiny. Používá se v oblasti žurnalistiky, která je nadřazeným pojmem, pod nějž spadá jak zpravodajství, tak publicistika. Publicistický styl se dále může rozdělovat na další funkční styly: zpravodajský, publicistický analytický, publicistický beletristický.

2.1 Zpravodajství

Pojem zpravodajství zahrnuje jak úmyslnou novinářskou činnost, tak konkrétní výsledek této činnosti, která je obsažena v novinách, časopisech, ale také v rozhlase a televizi. Zpravodajství pracuje s fakty a událostmi, které nejprve vyhledává, poté shromažďuje, třídí, selektuje a předává divákům, posluchačům či čtenářům. Je důležité, aby recipientům poskytlo množství nestranných a neutrálních informací k utvoření vlastního názoru. Zpravodajství musí být nepředpojaté, objektivní a prověřené nejméně ze dvou různých zdrojů. Dále také pochopitelné, jasné, aktuální a včasné.³

Předávání informací je limitováno časem, jelikož se zabývá aktuálními, právě probíhajícími či nedávnými situacemi, či situacemi, které se staly dříve, ale dnes se objevují v aktuálních souvislostech. Dále také existují hlediska, jež ovlivňují důležitost zprávy. Událost má větší pravděpodobnost stát se zprávou, je-li blízká

² OSVALDOVÁ, Barbora. *Zpravodajství v médiích*. Praha: Karolinum, 2011, s. 14–15.

³ OSVALDOVÁ, Barbora. *Zpravodajství v médiích*. Praha: Karolinum, 2011, s. 21.

kulturním rysům dané společnosti, probíhá v aktuálním a krátkém časovém intervalu a je jednoznačná.⁴

2.2 Zpravodajský příspěvek a zpravodajská relace

Zpravodajský příspěvek je uzavřený celek, který je ohraničen jedním hypertématem a je tvořený jedním či několika oddělenými sděleními od jednoho či více žurnalistů. Od ostatních zpravodajských příspěvků je oddělen zvukovým nebo obrazovým předělem či jejich kombinací. Zpravodajská relace je tvořena několika zpravodajskými příspěvky společně s předpovědí počasí, přehledy témat a upoutávkami na ostatní pořady.⁵

2.3 Funkce a charakteristika zpravodajských textů

Zpravodajské texty mají popisovat vše jednoznačně, jednoznačnost je také jedním z požadavků zpravodajské objektivity. Zpravodajské texty se řídí kritérii, díky kterým jsou texty pro příjemce aktuální, jasné, pravdivé, ale neodpovídají potřebě recipienta zaujmout. Zpravodajské texty by měly zprostředkovávat mezinárodní i vnitrostátní dění širokému publiku za předpokladu, že zprávy jsou do médií vybírány na základě své zpravodajské hodnoty a užitečnosti pro předpokládané publikum.⁶

Zpravodajské texty mají funkci informativní, ale také funkci edukativní či varovnou. Varovná funkce se vyskytuje zejména v textech komerčního zpravodajství, kde se prolíná s funkcí informativní, se kterou společně působí v jednom zpravodajském sdělení. Takovéto reportáže poté vytvářejí povědomí o potenciálním nebezpečí.

Další funkce je zábavná upoutávající, kterou mají především sdělení využívající protiklady předpokládaného a reálného průběhu událostí.⁷

⁴ OSVALDOVÁ, Barbora. *Zpravodajství v médiích*. Praha: Karolinum, 2011, s. 22.

⁵ JÍLEK, Viktor a BEDNAŘÍKOVÁ, Božena. *Jazykové prostředky s potenciálem porušit normu v oblasti mediálního zpravodajství*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2015, s. 125.

⁶ JÍLEK, Viktor a BEDNAŘÍKOVÁ, Božena. *Jazykové prostředky s potenciálem porušit normu v oblasti mediálního zpravodajství*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2015, s. 118.

⁷ JÍLEK, Viktor a BEDNAŘÍKOVÁ, Božena. *Jazykové prostředky s potenciálem porušit normu v oblasti mediálního zpravodajství*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2015, s. 121.

2.4 Televizní zpravodajství a televizní zpráva

Televizní zpravodajství vzniká kombinací zvuků, obrázků a mluveného slova. Kombinace těchto jednotlivých prvků je velmi důležitá pro celkové a správné porozumění sdělovaným informacím.

Zpravodajství je součástí každé seriózní televize, je vysíláno živě, má pevně stanovený začátek a konec, je uváděno moderátory, dále obsahuje živé vstupy reportérů či politiků. Hlavní zpravodajství je zařazeno na úvod večerních pořadů a přináší divákovi informace z domova i ze světa.

Co se týče požadavků na zpravodajství, společnost má ve vztahu k médiím velká očekávání. Mezi nejčastější patří objektivita, vyváženost a nestrannost, to znamená, že média by měla být objektivní, fakta a názory, která sdělují ve zpravodajství, musí být nezaujatá a neutrální.⁸

Televizní zpráva je základní jednotkou televizního zpravodajství. Jde o pohotovou, objektivní a nestrannou informaci, která se týká společensky zajímavých a důležitých událostí, které jsou zaznamenány v audiovizuální podobě. Tato zpráva stojí v popředí zájmu recipientů a přináší informace a odpovědi na základě žurnalistických otázek. Televizní zpráva využívá především výrazových a grafických prostředků a dělí se podle užitých kompozičních postupů: chronologického, logického a kruhového. Logický kompoziční postup tvoří dvě části. V první části moderátor ve studiu uvádí podstatná fakta dané zprávy, tvoří tedy její jádro. Druhá část je obrazová a tvoří doplněk. Kruhová kompozice je tvořená v uzavřeném dramatickém oblouku, kdy příběh tvoří vlastní jádro a vyvrcholení. Chronologická kompozice byla využívána na samém počátku televizního zpravodajství. Jde o zachování časové posloupnosti vývoje událostí.⁹

Barbora Osvaldová dělí televizní zprávu na čtenou, obrazovou, kombinovanou, reportážní a zpravodajský rozhovor. Čtená televizní zpráva patří k nejstarším. Jde o stručnou informaci, která je stylisticky upravená a interpretuje ji moderátor z televizního studia. Její hlavní funkcí je informovat recipienty o mimořádné události, ke které není obrazový materiál. Zpráva obrazová je krátkým obrazovým záznamem události bez doprovodného zvuku, jež nahrazuje text ve formě psaného komentáře. Kombinovaná zpráva je v televizním zpravodajství nejrozšířenější. Dominuje

⁸ TRAMPOT A, Tomáš. *Zpravodajství*. Praha: Portál, 2006, s. 139–143.

⁹ OSVALDOVÁ, Barbora. *Zpravodajství v médiích*. Praha: Karolinum, 2011, s. 81–83.

převážně v politických a ekonomických oblastech. Reportážní zpráva, tedy reportáž, dramaticky prezentuje fakta zhuštěná do živého vstupu. Zachycuje atmosféru prostředí a střídá rovinu komentáře s rovinou autentických výpovědí. Zpravodajský rozhovor neboli interview je realizován formou otázek a odpovědí.¹⁰

2.5 Moderátor

Barbora Osvaldová definuje v *Praktické encyklopedii žurnalistiky* moderátora jako „správce, vládce, usměrňovatele a krotitele.“¹¹ Moderátor je v médiích pokládán za „prostředníka mezi diváky a účastníky televizního pořadu. Je to tvůrčí pracovník, který spojuje několik tradičních profesí, rozhlasových i televizních, ale také profesi dramatickou a režisérskou. Hlavním úkolem moderátora je interpretovat předem připravené texty.“¹²

Moderátor je zástupce konkrétní instituce, jeho role je tedy institucionální. Co se týče ČT, která je televizí veřejnoprávní, je role moderátora zakotvena v zákoně, v kodexu České televize.¹³ Moderátor by měl být oddaný a věrný instituci, kterou zastupuje, u soukromé televize toto tvrzení platí i v případě jejích sponzorů. Moderátor je členem celého tvůrčího týmu dané instituce, která je pro jeho činnost určující. Tvůrčí kolektiv zprostředkovává provedení moderátorova projevu a výstupu a může jej ovlivňovat.

Jiří Kraus vystihl roli moderátora ve dvou nových významech. Prvním významem je role vedoucího odborné besedy, jenž komentuje názory jednotlivých účastníků, ale za druhé také jako rozhlasového či televizního hlasatele, který je jak redaktorem, tak i autorem některých zpráv.¹⁴

Velmi důležitý je také moderátorův projev, tedy např. to, jak dodržuje mluvní tempo a pauzy, jak je jeho hlas pro diváky příjemný apod. Moderátor je profesionální mluvčí, jeho projev musí být plynulý a neměl by obsahovat zbytečné hezitační zvuky.

¹⁰ OSVALDOVÁ, Barbora. *Zpravodajství v médiích*. Praha: Karolinum, 2011, s. 84–86.

¹¹ OSVALDOVÁ, Barbora. a HALADA, Jan. *Praktická encyklopedie žurnalistiky*. Praha: Libri, 2002, s. 107.

¹² OSVALDOVÁ, Barbora. a HALADA, Jan. *Praktická encyklopedie žurnalistiky*. Praha: Libri, 2002, s. 107.

¹³ Vše o ČT [online] © Česká televize 1996–2017 [cit. 3.2.2018] Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/vse-o-ct/kodex-ct/preambule-a-vyklad-pojmu/>

¹⁴ KRAUS Jan. Moderátor. In: *Naše řeč*, roč. 64., č.4., 1982, s. 224. [cit. 12.12. 2017] Dostupné z: <http://nase-rec.ujc.cas.cz/archiv.php?art=6351>

3. Požadavky na zpravodajství

Je důležité, aby měla společnost k dispozici spolehlivé zdroje informací, díky kterým se diváci budou orientovat ve světě a přijímat rozhodnutí. Tomáš Trampota ve své publikaci *Zpravodajství* označuje tato očekávání jako normativní požadavky na zpravodajství. V praxi jsou tyto požadavky ukazateli práce novinářů a jejich výstupů, nejčastěji se jedná o kritéria objektivity, nestrannosti a vyváženosti. Tyto požadavky nemají přesnou podobu norem.¹⁵

3.1 Objektivita zpravodajství

V České republice je objektivita a vyváženost poskytovaných informací určena zákonem č. 231/2001 Sb. § 31 odst. 2 a 3. Zvláštní důraz je kladen především na to, aby nedošlo ke znevýhodnění politické strany, hnutí či skupiny veřejnosti. Zákon médiím stanovuje povinnost vyzdvihovat hodnoty jako je nenásilnost, mírumilovnost, respekt a tolerance, mravnost, pluralita názorů, lidská důstojnost a solidarita. Jsou zakázány pořady, které v lidech podporují nesnášenlivost či násilí, ale také takové, které vyvolávají otupění a lhostejnost k utrpení druhých.¹⁶

Objektivita je chápána jako užití faktů a zachycení reality tak, aby se zobrazení co nejpřesněji podobalo reálnému stavu věcí. Termín je ale používán i v odlišném významu jako komplex profesních postupů, jež používají reportéři k produkci výpovědí s co nejvyšší mírou pravdivosti. Objektivita představuje nedosažitelný ideál, jelikož realitu poznáváme vždy prostřednictvím nějakého subjektu, či stav dosažitelný dodržením určitých postupů při sběru, selekci, spravování a distribuci zpráv.¹⁷

Barbora Osvaldová objektivitou míní potlačení osobního faktoru, tedy jeho formy, i vyjádření hodnotících postojů či citového zaujetí autora. Důležité je otevřeně poukázat na všechny subjektivní zdroje, zásadní je také výrazová neutrálnost, tedy správné užívání spisovného jazyka, dodržování spisovné jazykové normy a upřednostnění ustálených způsobů vyjadřování.¹⁸

¹⁵ TRAMPOTA, Tomáš. *Zpravodajství*. Praha: Portál 2006, s. 139–143.

¹⁶ POUPEROVÁ, Olga. *Regulace médií*. Praha: Leges, 2010, s. 187–192.

¹⁷ TRAMPOTA, Tomáš. *Zpravodajství*. Praha: Portál, 2006, s. 144.

¹⁸ OSVALDOVÁ, Barbora. *Zpravodajství v médiích*. Praha: Karolinum, 2011, s. 133.

3.2 Informační kvalita

Na kvalitě informace se podílí včasnost a aktuálnost, mezi další dispozice patří srozumitelnost. Text by měl v krátkém časovém intervalu sdělit co nejvíce důležitých informací velkému množství příjemců. Takový text je přístupný, obvyklý a jasný, přehledný, stručný.

K základním informačním kvalitám patří relevance a objektivita. Relevance, jinak řečeno důležitost, se dělí na externí a interní. Interní důležitostí rozumíme srovnání zprávy s předešlými zprávami na podobné téma, tedy zaplnění prázdných mezer ve stávajícím mediálním diskurzu. Externí relevance je důležitost z hlediska aktuálního dění na domácí společenské či politické scéně.¹⁹

Základem informační kvality je objektivita. Postupy novinářské práce, které jsou důležité pro informační kvalitu, vymezují různí autoři odlišně. Například podle L. Hagena²⁰ se jedná o rozdělení na aktuálnost, vyváženost, neutralitu, diverzitu, transparentnost, přesnost a věcnost a srozumitelnost. Aktuálností se rozumí co nejrychlejší zveřejnění informací. Čím dříve dojde ke zveřejnění zprávy, tím rychleji na ni může veřejnost reagovat. Vyváženost je chápána jako poměrné informování o účastnících, událostech a tématech, bez jakékoli přednosti rozsahu či úpravy zpravodajství. Diverzitou zpravodajství se rozumí opomíjení menšin; transparentností důsledné uvádění všech dostupných zdrojů informací, ze kterých zpráva pochází. Přesnost a věcnost zjišťují správnost uvedených údajů a jejich pravdivost vůči realitě, jelikož přesnost je zjišťována pomocí srovnání se skutečností. Srozumitelnost je chápána jako jasnost a střídmost vyjadřování. Jörgen Westerståhl pracuje s pojmem objektivita, kterou tvoří dva základní faktory – faktičnost a nestrannost.

Faktor faktičnosti tvoří pravdivost, relevance a informativnost. Pravdivostí se rozumí, je-li zpráva přesná a úplná, autor do ní nevkládá své komentáře a hodnocení události a nevyvozuje závěry. Relevance vnitřní se týká práce s informacemi na úrovni sdělení, vnější se týká práce s informacemi na úrovni celého média. Podstatou informativnosti je požadavek na zpracování sdělení tak, aby ho mohl příjemce snadno zachytit a porozumět mu.

Faktor nestrannosti tvoří vyváženost a neutralita. Vyváženosti lze dosáhnout zveřejněním protichůdných názorů na skutečnost, o které je informováno. Musí být

¹⁹ REIFOVÁ, Irena. *Slovník mediální komunikace*. Praha: Portál, 2004, s. 119.

²⁰ REIFOVÁ, Irena. *Slovník mediální komunikace*. Praha: Portál, 2004, s. 120.

podány ve stejném čase, poměru, prostoru a formě. U neutrality se očekává využití prostředků bez přítomnosti expresivity, citového hodnocení a apelových příznaků.²¹

3.3 Vyváženost a nestrannost

Smyslem normativní úpravy objektivit a vyváženosti poskytovaných informací je zajistit prostor pro svobodné vytváření názorů, které se nevztahuje pouze na zpravodajské pořady, ale také na ty politicko-publicistické.²²

Média mají působit objektivně. Zpravodajství nesmí stranit a přejímat medializované názory.²³ Vyváženost médií je chápána jako ideální stav, kdy zpravodajství poskytuje stejnou možnost přístupů do výpovědí o událostech všem stranám, názorům a prezentuje všechny úhly pohledu, jež jsou důležité. Zároveň také poskytuje prostor všem tématům v rámci zpravodajství jako celku.²⁴

²¹ JÍLEK, Viktor a BEDNAŘÍKOVÁ, Božena. *Jazykové prostředky s potenciálem porušit normu v oblasti mediálního zpravodajství*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2015, s. 12–13.

²² JÍLEK, Viktor a BEDNAŘÍKOVÁ, Božena. *Jazykové prostředky s potenciálem porušit normu v oblasti mediálního zpravodajství*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2015, s. 12.

²³ REIFOVÁ, Irena. *Slovník mediální komunikace*. Praha: Portál, 2004, s. 163.

²⁴ REIFOVÁ, Irena. *Slovník mediální komunikace*. Praha: Portál, 2004, s. 314.

4. Příčiny a důsledky porušení zásad informační kvality

4.1 Sledování jiné než informativní intence a komerční zájem

K porušení zásad informační kvality dochází, pokud má žurnalista zájem ovlivňovat názory a rozhodování příjemce. Volí prostředky, které porušují aspekt pravdivosti a vyváženosti sdělení nebo nejsou relevantní. Do sdělení se tak dostávají hodnotící výrazy, úvahové úseky či různé způsoby vytýkání.

K porušení relevance dochází ve snaze zaujmout příjemce informováním o zajímavých, šokujících či neobvyklých tématech. Snaha příjemce zaujmout je vědomá a komerčně motivovaná, neboť zájmem mediální instituce je dosáhnout co nejvyšší sledovanosti či čtenosti.²⁵

4.2 Specifické produkční limity – prostor a čas

Specifické produkční limity žurnalistické práce mají vliv na porušení informační kvality. Hlavní příčinou chyb při volbě jazykových prostředků je především tlak prostoru a tlak produkčního času, který má žurnalista ohraničen tím, kdy se dozvěděl o události a kdy musí hotový text publikovat. K porušení dochází zejména v lexikální rovině, jelikož autor užívá nepřesná zjednodušující slova, nepřímá pojmenování či podává neúplné informace a porušuje pravdivost.²⁶

4.3 Nedostatek informací a subjektivní vlivy

Užití příznakových citací a parafrází, porušení úplnosti sdělení či porušení přesnosti v důsledku zjednodušení může být výsledkem nedostatku informací o události, může ovšem souviset i s kvalitou informačních zdrojů. Příčina může být také subjektivní, může docházet k porušení etických standardů, jejichž nedodržení je projevem autorovy neprofesionality, a to v případě, nesnaží-li se získat zdroje informací.

Nelze přehlédnout ani subjektivní faktory, jako je věcná či jazyková nekompetence, která může být zesílená tlakem prostoru a času.²⁷

²⁵ JÍLEK, Viktor a BEDNARÍKOVÁ, Božena. *Jazykové prostředky s potenciálem porušit normu v oblasti mediálního zpravodajství*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2015, s. 15.

²⁶ JÍLEK, Viktor a BEDNARÍKOVÁ, Božena. *Jazykové prostředky s potenciálem porušit normu v oblasti mediálního zpravodajství*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2015, s. 15.

²⁷ JÍLEK, Viktor a BEDNARÍKOVÁ, Božena. *Jazykové prostředky s potenciálem porušit normu v*

5. Syntaktická rovina

„Syntax podává systematický popis a výklad výrazové, významové a komunikativní struktury jazykových jednotek, které mají schopnost promluvovou funkci plnit, a jejich specifických funkcí.“²⁸ Postihuje pravidelnosti v celkové výstavbě výpovědí a zjišťuje systémové uspořádání těchto jednotek. Jedná se o část mluvnice, jež se zabývá takovými výpověďmi, které vedle komunikativní funkce charakterizuje ustálená, uživateli jazyka přijatá forma.

Velké množství psaných a mluvených textů se dělí na základní a textové jednotky, tedy výpovědi. Znamená to, že texty mají komplexní povahu. Výpověď je omezena zvukovými signály v případě mluveného textu, diakritikou v případě psaného textu, mezi delimitační signály řadíme tečku, otazník, vykřičník atd.²⁹

Výpověď je realizací věty, je zakotvená v určité a jedinečné situaci a je označována jako elementární text.

5.1 Slovosled

Slovosled se týká větných složek, které mohou být ve výpovědi přemístitelné. Odráží komunikační funkci výpovědi a komunikační záměr mluvčího, jedná se o prostředek kontextového zapojení výpovědi do komunikačního rámce.³⁰

Karlík v *Příruční mluvnici češtiny* uvádí, že slovosled je vlastností výpovědi jazyka, která je dána jednotlivými výrazy, jež mluvčí vyslovuje postupně. V češtině je slovosled proměnlivý, není však úplně volný či libovolný. Je určován rolí jednotlivých větných členů v aktuálním členění, ovlivněn je ale i gramatickou stavbou výpovědi.³¹

oblasti mediálního zpravodajství. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2015, s. 15.

²⁸ DANEŠ, František, GREPL, Miroslav a HLAVSA, Zdeněk. *Mluvnice češtiny III. Skladba*. Praha: Academia, 1987, s. 7.

²⁹ DANEŠ, František, GREPL, Miroslav a HLAVSA, Zdeněk. *Mluvnice češtiny III. Skladba*. Praha: Academia, 1987, s. 7.

³⁰ DANEŠ, František, GREPL, Miroslav a HLAVSA, Zdeněk. *Mluvnice češtiny III. Skladba*. Praha: Academia, 1987, s. 600.

³¹ KARLÍK, Petr. *Příruční mluvnice češtiny*. Praha: Lidové noviny, 2003, s. 645.

5.2 Slovoslední činitelé

5.2.1 Aktuální členění výpovědi

Aktuální členění je hlavním slovosledným principem v českém jazyce, v praxi však pokaždé neplatí, že by větné složky odpovídaly vzestupné linii výpovědní dynamičnosti. Zařazení výpovědi do jazykového či situačního kontextu může vést k četným změnám v lineárním rozmístění větných složek, což utváří mnoho kontextově či situačně podmíněných slovosledných variant. V češtině řadíme větné složky do lineárního sledu podle aktuálních rolí ve výpovědi. Ve výpovědích s objektivním pořadem stojí složky méně sdělně závažné na začátku výpovědi, výpovědní hodnota tedy stoupá ve směru zleva doprava, od tematické části k části rematické. U výpovědi se subjektivním pořadem je to naopak, složky s nejvyšším stupněm výpovědní dynamičnosti stojí před složkami s nižšími stupni, výpovědní hodnota tedy klesá od části rematické k části tematické. Uspořádání však nemusí odpovídat těmto liniím, jelikož v češtině je třeba předpokládat slovoslednou variabilnost větných složek. V *Příruční mluvnici češtiny*, stejně jako v *Mluvnici češtiny III.* se uvádí, že princip aktuálního členění zásadním způsobem určuje slovosled češtiny. Jedná se o princip sémantický, jelikož sled členů v češtině se řídí jejich informativností, tedy stupněm výpovědní dynamičnosti.³²

5.2.2 Gramatická stavba

Slovosled výpovědi ovlivňuje také její gramatická forma, a to dvojnásobným způsobem. Větné složky v syntaktických pozicích jsou slovosledně vázány na umístění té větné složky, která dominuje, nejčastěji se jedná o dominované členy substantivních frází. Čím níž je složka v hierarchicky uspořádané struktuře věty, tím více je vázanější slovosled a rozhoduje o něm právě gramatická stavba. V jiných případech závisí slovosled větných složek na jejich slovnědruhové příslušnosti, na tom, zda jsou vyjádřeny vedlejší větou či nevětně, ale také na formálně morfologických charakteristikách. Vliv gramatické stavby na slovosled ovšem není možné shrnout pouze do jediného slovosledného pravidla, ale spíše do souboru

³² KARLÍK, Petr. *Příruční mluvnice češtiny*. Praha: Lidové noviny, 2003, s. 646.

pravidel, ve kterých se odrážejí činitelé gramatické povahy, jež působí na slovosled výpovědi totožně s aktuálním členěním či proti němu.³³

5.3 Větosled

Ve větosledu českého jazyka jsou věty srovnány podle funkce v aktuálním členění výpovědi. Toto členění je dáno obsahem věty či větného celku v kontextu. Větosled je vystavěn na stejném principu jako slovosled českého jazyka, vedlejší věty tedy stojí před větou hlavní a plní funkci tematickou. Většinou se jedná o věty podmětové, příslovečné zřetelové, podmínkové, časové či přípustkové. Za větou hlavní bývají věty, které plní funkci rematickou. Jsou to většinou věty předmětové, účelové či místní. Vedlejší věty mohou být do vět hlavních také vloženy, je ovšem důležité, aby byly věty před a po vložení větě vyvážené, tedy aby nedošlo k porušení srozumitelnosti výpovědi.³⁴

5.4 Modalita

Modalita je kategorie, kterou mluvčí vyjadřuje své subjektivní postoje k obsahu výpovědi a svůj přístup k dané situaci. Propoziční obsah tedy prezentuje s odlišnou mírou přesvědčení o jeho platnosti, může o ní být přesvědčen plně či předpokládat, že platnost jeho výpovědi je méně pravděpodobná. Toto přesvědčení je označováno jako jistotní modalita.

Základ modalit ve slovanských jazycích se soustředí na sloveso, systém slovesných kategorií je přizpůsoben k plnění predikační funkce. Mluvčí modalitou hodnotí, jakou měrou obsah jeho výpovědi odpovídá mimojazykové realitě a poté hodnocení vyjadřuje. Míra přesvědčení o platnosti výpovědi se vyjadřuje epistemickými predikátory, modálními částicemi, slovesem být s modálním adjektivem a gramatickými kategoriemi slovesa.³⁵

Jistotně modalitní postoje signalizují různé stupně jistoty, s jakou mluvčí hovoří o platnosti sdělovaného obsahu. Mluvčí může tyto postoje sdělovat s různou mírou jistoty o platnosti dané výpovědi, tedy s velkou jistotou, střední či malou.³⁶ F.

³³ DANEŠ, František, GREPL, Miroslav a HLAVSA, Zdeněk. *Mluvnice češtiny III. Skladba*. Praha: Academia, 1987, s. 600–603.

³⁴ UHLÍŘOVÁ, Ludmila. *Knížka o slovosledu*. Praha: Academia, 1987, s. 140–142.

³⁵ DANEŠ, František, GREPL, Miroslav a HLAVSA, Zdeněk. *Mluvnice češtiny III. Skladba*. Praha: Academia, 1987, s. 355–367.

³⁶ KARLÍK, Petr. *Příruční mluvnice češtiny*. Praha: Lidové noviny, 2003, s. 624.

R. Palmer při vyjadřování jistotní modality rozlišuje případy, ve kterých mluvčí používá spekulací, logických úsudků či reprodukuje cizí názor, dále jistotní modalitu rozděluje na 1. spekulaci, 2. soud, 3. cizí mínění, 4. svědectví smyslů.³⁷

Modalita voluntativní popisuje predikační obsah jako možný, záměrný či nutný.

5.5 Výpovědní modifikace

Výpovědní modifikace vzniká v komunikačním procesu a má charakter aktuálně řečový, jelikož k ní dochází při běžném užívání jazyka. Mnoho výpovědních modifikátů nabývá povahy ustálených syntaktických tvarů a jsou důležitým prostředkem kontextové soudržnosti. Ve výpovědní modifikaci dochází k tomu, že mluvčí rezignuje na ustálené syntaktické struktury a sděluje pouze to důležité.³⁸

U syntaktických jevů převládá užívání tzv. defektních či nevhodných konstrukcí. Mezi tendence současného zpravodajství patří uvolňování syntaktické stavby, což je jeden z rysů hovorové vrstvy jazyka, jež se v textu může realizovat např. tzv. kompletací výpovědí, která souvisí s výpovědními modifikacemi. Elipsa neboli neúplná výpověď, je projevem jazykové ekonomie, její využití ve zpravodajství může být příznakové například při pominutí východiskové části výpovědi. Modalita určuje postoj mluvčího ke sdělovanému obsahu či k reálnosti výpovědi, jedná se o jeden z nejvýraznějších prostředků emocionality, může tedy ohrozit objektivitu a neutralitu sdělení. U slovosledu se v mediálních textech setkáme nejčastěji s obrácením sdělní perspektivy, tedy se slovosledem subjektivním, který se ve zpravodajství objevuje, aby projev upoutal recipienta a udržel jeho pozornost. U subjektivního slovosledu jsou sdělovány nejprve nové informace, které mají diváka zaujmout.³⁹

³⁷ PALMER, Frank, Robert. *Mood and Modality*. Cambridge: Cambridge University Press, 1995, s. 51–53.

³⁸ GREPL, Miroslav a KARLÍK, Petr. *Skladba češtiny*. Olomouc: Votobia, 1998, s. 301.

³⁹ JÍLEK, Viktor a BEDNAŘÍKOVÁ, Božena. *Jazykové prostředky s potenciálem porušit normu v oblasti mediálního zpravodajství*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2015, s. 112–117.

6. Analýza

K analýze porušení norem u profesionálních mluvčích jsem si zvolila vybrané pořady veřejnoprávní České televize a soukromé TV Nova, konkrétně hlavní večerní zpravodajské relace těchto televizních stanic. Pro Českou televizi jsou to Události, které moderují čtyři hlavní moderátoři, a to Marcela Augustová, Daniela Písařovicová, Michal Kubal a Jakub Železný. Pro TV Nova jsou to Televizní noviny, které moderuje vždy dvojice moderátorů. Pro tuto bakalářskou práci jsem si vybrala moderátorskou dvojici Lucie Borhyová a Reynolds Koranteng a Kristýna Kloubková a Martin Pouva. Zkoumané vzorky tvoří jednotlivé vstupy moderátorů ve studiu, které jsem získala vlastním přepisem či z databáze Anopress. Vstupy jsou intonačně uzavřeny, obsahově sjednoceny a pro zachování poměru u jednotlivých mluvčích jsou k dispozici dvě relace, u TV Nova dvě relace na moderátorskou dvojici. Nejprve budu provádět analýzu u České televize, jakožto zástupce veřejnoprávního média, moderátoři budou analyzováni v abecedním pořadí tedy Augustová, Kubal, Písařovicová a Železný. U TV Nova budu jako první analyzovat příspěvky moderátorské dvojice Borhyová a Koranteng, poté Kloubková a Pouva.

Analyzovány budou pouze tematicky ohraničené celky, tedy zpravodajské příspěvky moderátorů, nikoli doprovodné psané texty či výpovědi jiných osob. Do analýzy bude zařazeno pouze všeobecné zpravodajství, nikoli sportovní zpravodajství a předpovědi počasí.

V textech se mohou vyskytovat jevy, které nejsou z hlediska větné stavby v souladu se stylovou normou zpravodajství a porušují tak jeho objektivitu a neutralitu. Větná stavba publicistického stylu může být zatěžkána chtěnou či nechtěnou příznakovostí. Chtěnou příznakovostí se rozumí vědomé vnášení jiné než informační funkce jazyka do sdělení, nechtěnou příznakovostí se mluvčí nevědomě dopouští stylizačních neobratností.⁴⁰

⁴⁰ JÍLEK, Viktor a BEDNAŘÍKOVÁ, Božena. *Jazykové prostředky s potenciálem porušit normu v oblasti mediálního zpravodajství*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2015, s. 126–127.

V tabulkách jsou uvedena data vysílání jednotlivých zpravodajských relací a počet příspěvků všeobecného zpravodajství ve vybraných Událostech či Televizních novinách.

Datum	01. 11. 2017	09. 11. 2017	22. 11. 2017	25. 11. 2017	08. 12. 2017	17. 12. 2017	23. 12. 2017	29. 12. 2017
Česká televize	27	28	27	21	23	20	22	29

Tabulka 1: Počet jednotlivých moderátorských vstupů u České televize

Datum	31. 10. 2017	30. 11. 2017	05. 12. 2017	25. 12. 2017
TV Nova	23	27	23	26

Tabulka 2: Počet jednotlivých moderátorských vstupů u TV Nova

6.1 Metodologie

Pro srovnávání prostředků porušujících normu v hlavních večerních zpravodajských relacích jsem si zvolila dvě výzkumné metody, deduktivní a kvantitativní. Kvantitativní výzkumná metoda podává objektivní výsledky, které jsou prezentované v přehledných grafech či tabulkách. Jejím pozitivem je možnost zpracování velkého množství textů, jelikož je založena na statistických postupech.⁴¹

Deduktivní metoda výzkumu mění otázku na hypotézu. Ta poté nabízí možnosti, jaké spojení by se mezi proměnnými mělo najít, aby byla hypotéza pravdivá. Jestliže nashromážděná data odpovídají hypotézám, jsou hypotézy označeny jako platné. V opačném případě se hypotézy nepřijmou.⁴²

V této bakalářské práci budu postupovat s využitím kvantitativní metody, stanovím si cíl zkoumání a zformuluji otázky a hypotézy. Poté si zvolím vhodný vzorek k analýze, který definuji, provedu analýzu nasbíraných dat a vytvořím závěry.

6.2 Česká televize

Česká televize vznikla 1. ledna 1992, kdy nahradila Československou televizi. Jedná se o jedinou českou veřejnoprávní televizi, která vysílá celoplošně v celé České republice. Česká televize sídlí v Praze na Kavčích horách, je zřízena zákonem o České televizi, který stanovuje rámec jejího fungování a způsob financování. Coby veřejné médium musí zajistit všem občanům přístup k informacím, kultuře a vzdělání.

Aktuálně vysílá Česká televize šest televizních programů. Jedná se o samostatný subjekt, který je nezávislý na státním rozpočtu. Česká televize je financována z televizních poplatků, ale také z podnikatelské činnosti, jako je reklama či sponzoring.⁴³

⁴¹ TRAMPOTA, Tomáš a VOJTĚCHOVSKÁ, Martina. *Metody výzkumu médií*. Praha: Portál, 2010, s. 103.

⁴² DISMAN, Miroslav. *Jak se vyrábí sociologická znalost: příručka pro uživatele*. Praha: Karolinum, 2011, s. 76.

⁴³ Základní informace o ČT [online] © Česká televize 1996–2016 [cit. 03.02.2018] Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/vse-o-ct/zakladni-informace-o-ct/>

6.2.1 Marcela Augustová

První mluvčí je jednou z hlavních moderátorek Událostí. Marcela Augustová vystudovala Fakultu žurnalistiky Univerzity Karlovy v Praze. V Československé televizi pracovala již během studií, roku 1993 začala uvádět pořad Hry bez hranic, o rok později se stala krajskou zpravodajkou v Liberci. Od roku 1998 je moderátorkou večerních Událostí. Marcela Augustová je také tváří charitativního projektu Pomozte dětem, během voleb např. moderuje Volební studio České televize.⁴⁴

Relace, ve kterých vystoupila jako moderátorka, byly odvysílány 22. listopadu 2017 a 29. prosince 2017. Individuální vstupy moderátorky zařazujeme do mluvené publicistiky, mluvčí usiluje o udržení pozornosti příjemce a snaží se na něho zapůsobit. Všechny jednotlivé vstupy jsou předem přichystané a promyšlené, tvoří celek jak po stránce obsahové, tak i po stránce gramatické a přinášejí nové informace, proto předpokládám, že budou dominovat výpovědi s objektivním slovosledem. Jelikož jsou texty předem připravené a moderátoři je čtou z čtecího zařízení ve studiu, charakter projevu je svou strukturou a užíváním výrazových prostředků bližší spíše psanému projevu.

Ve vybraných příspěvcích jsou sdělovány nové informace, které by měly být podány objektivně. Ve většině úvodních výpovědí Marcely Augustové převládají ty s objektivním slovosledem, stoupá v nich tedy výpovědní dynamičnost zleva doprava, od známého k novému v posloupnosti **T** -> **R**. Události z 22. listopadu jsou tvořeny sedmadvaceti vstupy, z nichž ve dvaceti vstupech je použit objektivní slovosled. Události z 29. prosince tvoří devětadvacet vstupů, z toho je v sedmnácti vstupních výpovědích využit objektivní slovosled.

Př.: Poslanecká sněmovna má nového předsedu.

České firmy podepsaly v Moskvě 9 smluv s ruskými partnery za 19 miliard korun, například dodávky turbodvrtulových motorů anebo traktorů.

Hejtmanka Karlovarského kraje a šéfka Asociace krajů Jana Vildumetzová si zatím ponechá i mandát poslankyně.

⁴⁴ Lidé ČT – Marcela Augustová [online] © Česká televize 1996–2017 [cit. 03.02.2018] Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/lide/marcela-augustova/>

U výpovědí se subjektivním slovosledem je výpovědní dynamičnost uspořádaná od nejvyššího stupně k nejnižšímu, tedy od rématu k tématu. V takových sděleních je využito zajímavých a nečekaných informací hned v úvodu zprávy, mluvčí tedy ihned upoutá recipientovu pozornost.

Př.: *Je to 40 let, co události v Jeruzalémě zatřásl celý Blízký východem*
Jsou to stovky miliard korun z Evropské unie, za které se staví namátkou silnice nebo
čistírny odpadních vod.
Nejmíň 12 lidí, mezi nimi 4 děti zahynulo při rozsáhlém požáru bytového domu v
newyorské čtvrti Bronx.

Moderátorka se také snaží začínat výpovědi tzv. měkkým začátkem, což divákovi usnadňuje recepci. Znamená to, že moderátor uvádí výpověď jejím zasazením do časově-prostorových kulis. U Marcely Augustové k tomu došlo v deseti případech.

Př.: *V Moskvě dnes taky oficiálně vzniklo Česko-ruské diskusní fórum.*
V Ústeckém kraji stále přibývá pacientů se žloutenkou typu A.
V Albrechticích v Jizerských horách se lidi rozloučili s válečným veteránem z
Afghánistánu Jaroslavem Mevaldem

V textech publicistického stylu se vyskytují prvky modalit, která je kategorií vyjadřující mluvčího subjektivní postoje k obsahu výpovědi či míru pravděpodobnosti děje. Jedná se o kategorii hodnotící, v tomto případě je v textech vyjadřováno cizí mínění, moderátorka pouze konstatuje informaci. Při práci s modálními prostředky nedochází k porušení informační kvality, protože Marcela Augustová nevystupuje jako nositelka modálních dispozic. Kategorie jistotní modalit se v textu vyskytla v šesti případech. Nejčastějšími výrazy, kterými byla míra přesvědčení vyjádřena, byla čtyřikrát modální částice *zřejmě*, v jednom případě modální sloveso *mít* ve tvaru kondicionálu s infinitivem.

Př.: *Podporu tak získal zřejmě od svých spolustraníků, Pirátů, hnutí SPD a od KSČM.*
Ted' se ukázalo, že společnost taky nakupovala zřejmě předražené pozemky bez vědomí
vedení města.

Mezi kandidáty by pak měli být taky Vojtěch Filip z KSČM a dosavadní předseda dolní komory Jan Hamáček z ČSSD.

Moderátorka ve svých vstupech sděluje cizí názor a poukazuje na původní zdroj informací. Mezi tyto původní zdroje patří například ostatní média či jejich konkrétní představitelé, ale také organizace, na které moderátorka nejčastěji poukazuje předloškou *podle*. Jedná se o prvky evidenciálnosti, která se v textech Marcely Augustové vyskytuje osmnáctkrát.

Př.: Zmíněný prostor je dnes ve městě podle pořadatelů jediným undergroundovým klubem.

I ten podle odborníků skončí během půl roku.

Podle zdrojů agentury má hodnota transakce činit asi 11 miliard korun. Společnosti to ale nepotvrdily.

Sedm výskytů má kategorie záměru vyjádřená modálními slovesy *chtít* a *hodlat*, patřící do voluntativní modality (noselem modální dispozice ale není sama moderátorka).

Př.: Ti, kdo se chtěli vyhnout tradičním kolonám a vyjeli v předstihu, uvízli v kolonách. Naopak mandátu se hodlají vzdát Martin Půta za Starosty pro Liberecký kraj a Jaroslava Pokorná Jermanová za ANO ve středních Čechách.

Nová vláda chce dotace čerpat ještě rychleji.

Modální kategorie nutnosti se v moderátorčiných vstupech vyskytuje pouze jednou, a to s pomocí modálního slovesa *muset*.

Př.: Profesionálové a dobrovolníci museli ochlazovat taky okolní budovy.

Podkategorie nutnosti, záhodnost, se ve vstupech vyskytuje osmkrát, zastoupena je pomocí slovesa *mít* ve spojení s jiným slovesem, které vyjadřuje nějakou činnost.

*Př.: Odvolaný viceprezident Zimbabwe se má v pátek stát prozatímní hlavou státu.
Dokumenty k dalším deseti mají odejít v nejbližších dnech.
V pátek by poslanci měli zvolit místopředsedy dolní komory a taky vybrat šéfy výborů.*

Modální kategorie možnosti je ve vstupech Marcely Augustové zastoupena celkem třikrát, ve všech případech v přepisu z 29. prosince, a to pomocí tvaru slovesa *moci*, či jeho záporné formy.

*Př.: Za volant by nesměli jen v případě velkých obtíží, kvůli nimž by mohli být v provozu nebezpeční.
Zájemci o miliardovou zakázku je můžou posílat do 8. března.
Za prací do Česka by se po Ukrajincích mohli snáz dostat i Mongolové, Vietnamci nebo Filipínci.*

Výpovědní modifikace vznikají v běžně mluvených komunikačních procesech, kde mluvčí v rámci jazykové ekonomie říká pouze nutné informace. Jelikož je charakter analyzovaných vzorků předem připravený a moderátorka je čte ze čtecího zařízení, nepředpokládala jsem četný výskyt těchto prvků. Výpovědním modifikátem nacházejícím se v textech moderátorky byla například elipsa přísudkového slovesa, která se ve vstupech objevila celkem desetkrát. Jednalo se o vynechání slovesného predikátu, a to většinou na počátku výpovědi, které tak dosáhly podoby tištěných titulků a vznikly intonačně samostatné a ohraničené výpovědi nevětného charakteru.

*Př.: A autor reportáže ještě živě.
Detaily už živě od Lucie Heyzlové.
Pátek 29. prosince. A jeho Události.*

Jako nástroj k aktivizaci recipienta využívá Marcela Augustová ve svých promluvách připojení informací pragmatického významu k výpovědi. Tyto prostorové či časové informace nezahrnují valenční pozice predikátu nadřazené věty a slouží především ke zdůraznění údajů, které by mohl posluchač přeslechnout.

*Př.: České firmy podepsaly v Moskvě 9 smluv s ruskými partnery za 19 miliard korun.
Například dodávky turbovrtulových motorů anebo traktorů.*

Před dvěma hodinami zákonodárci zvolili Radka Vondráčka z hnutí ANO. Byl jediným kandidátem.

Opakem dodatečného připojování informací je jejich předsouvání před konkrétní výpověď, což pro moderátorku není příliš časté. V tomto případě se Marcela Augustová snaží informace zdůraznit.

Př.: Pomoci seniorům zůstat ve svém bytě, zabránit předčasnému odchodu do domova důchodců a ulehčit potomkům. O to všechno se snaží projekt Hlídačky, který se nově zaměřil právě na starší ročníky.

Pražská kavárna. Nová kniha o tom, jak tyto prostory zasáhly do společenského a politického života.

Sporadicky se u moderátorky vyskytují výpovědi s úvodním „a“, a to celkem v sedmi případech.

Př.: A autor reportáže ještě živě.

A dodám ještě pár čísel.

A v Událostech teď živě zdravím Stanislava Grospiče, nového předsedu mandátového a imunitního výboru a rovnou se ptám, kdo vás do čela výboru navrhl a čím jste podle vašeho názoru přesvědčil kolegy a zvítězil?

Následující tabulka přináší přehled vybraných jevů zkoumaných v příspěvcích Marcely Augustové.

Celkový počet příspěvků	56
Úvodní výpovědi s objektivním slovosledem	37
Úvodní výpovědi s variabilním slovosledem	19
Úvodní výpovědi s měkkým začátkem	8
Jistotní modalita celkem	24
Jistotní modalita - evidenciálnost	18
Voluntativní modalita - možnost	3
Voluntativní modalita - záměr	7
Voluntativní modalita - nutnost	9
Elipsa přísudkového slovesa	10
Kompletace výpovědi	13
Využití intonace v podobě otázky	0
Spojka „a“ na začátku úvodní výpovědi	7
Subjektivní hodnocení	0
Odkaz na ostatní tvorbu televize	0

Tabulka 3: Zkoumané jevy v příspěvcích Marcely Augustové

6.2.2 Michal Kubal

Vedoucí zahraniční redakce České televize a hlavní moderátor Událostí vystudoval FSV v Praze. V České televizi pracuje od roku 1999 a v letech 2008–2012 pracoval jako zpravodaj pro ČT v USA.⁴⁵

Pro analýzu jsem si vybrala relaci z 9. listopadu 2017, která je tvořena osmadvaceti vstupy, a ze 17. prosince 2017, již tvoří dvacet moderátorových vstupů. Listopadové Události jsou tvořeny šestnácti úvodními vstupy s objektivním slovosledem, v prosincových Událostech je objektivní slovosled užit ve třinácti případech, ostatní vstupy začínají výpověďmi se subjektivním slovosledným postupem. Znovu tedy převládá zastoupení objektivního slovosledu ve výpovědích moderátora.

Př. Ministr vnitra Milan Chovanec chce po policii vysvětlení včerejšího incidentu v Lipníku nad Bečvou.

Vladimir Putin obvinil Spojené státy, že chtějí vyvolat problémy při ruských prezidentských volbách.

Třetí adventní víkend přinesl obchodníkům rekordní tržby.

Využitím subjektivního slovosledu se moderátor snaží zaujmout divákovu pozornost a upozornit na podstatné informace.

Př.: Nejmén 106 pacientů zavraždil v Německu bývalý ošetřovatel Niels Högel.

Od 5,5 roku do 10 let vězení, takové tresty dnes uložil soud Marcele Stavjaníkové, jejímu manželovi Josefovi Stavjaníkovi a zemědělci Josefovi Pospíšilovi za podvody při fiktivních obchodech s mákem a dalšími surovinami.

Nejmén osm lidí zabili teroristi při útoku na kostel v severozápadním Pákistánu.

Uvedení zpráv zasazením do časově-prostorových kulis použil Michal Kubal ve vybraných relacích celkem osmkrát, z toho pouze třikrát v Událostech z 9. listopadu., tzv. měkký začátek tedy využívá celkem sporadicky.

⁴⁵ Lidé ČT – Michal Kubal [online] © Česká televize 1996–2017. [cit. 03.02.2018] Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/lide/michal-kubal/>

*Př.: Ve Vídni se poprvé v novém složení sešla dolní komora rakouského parlamentu.
V okolí kutnohorské kostnice odkryli archeologové 30 hromadných hrobů.
Už zítra uvede premiér Andrej Babiš do funkce zbývající čtyři ministry.*

Prvků jistotní modality jsem ve vybraných relacích našla celkem dvacet, z toho v patnácti případech jde o vyjádření evidenciálnosti za pomoci předložky *podle*. Ve dvou případech je tato podkategorie vyjádřena odkazem, avšak původce se nachází až v další větě. Podkategorií evidenciálnosti Kubal poukazuje na původní zdroje informací, například na ostatní média či organizace.

*Př.: Jisté zatím pořád není, kdo bude šéfovat mandátovému a imunitnímu výboru a taky volebnímu kontrolnímu nebo petičnímu. Po dopolední schůzce se zdá pravděpodobné, že nevznikne zvláštní výbor pro eGovernment.
Podle správců neodváděli peníze do domovních fondů na opravy a energie.
I dál chtějí, aby stál v čele komise pro kontrolu Generální inspekce bezpečnostních sborů. V Otázkách Václava Moravce to řekl předseda jejich klubu Pavel Kováčík.*

Kromě prvků jistotní modality jsem v relacích zaznamenala také výskyty prvků voluntativní modality. Mluvčí ovšem není původcem modality, jelikož vše pouze zprostředkovává. Kategorie možnosti je v textech vyjádřena celkem pětkrát, a to s pomocí modálního slovesa *moci*, ve třetím příkladu jde o vyjádření pravděpodobnosti.

*Př.: Složení Poslanecké sněmovny se může změnit.
Celkem by tak mohl dosáhnout až 48 procent hlasů.
Od půl páté, kdy začínají upravovat svahy, to může být smrtelně nebezpečné.*

Modální kategorie záměru jsem v textu zaznamenala celkem šestkrát, ve všech případech byla vyjádřena pomocí modálního slovesa *chtít*.

*Př.: I dál chtějí, aby stál v čele komise pro kontrolu Generální inspekce bezpečnostních sborů.
Město chce po opravě plně automatizovaný autobus užívat dál.*

Chtějí i předsedu výboru pro veřejnou správu. O něj ale usiluje i hnutí ANO.

Modální kategorie nutnosti je v textu vyjádřena pouze ve dvou případech, a to pomocí slovesa *muset*, přičemž obě ukázky jsou z Událostí s datem 9. listopadu.

Př.: Všichni je musí povinně porazit.

Budoucí kancléř, 31letý Sebastian Kurz, chce vládu sestavit do Vánoc a opakuje, že jeho kabinet musí být proevropský.

Také u Michala Kubala se vyskytují modifikační prostředky, které mají aktivizovat diváka. Co se týče jazykové ekonomie, v osmi případech jsem zaznamenala elipsu přísudkového slovesa. Pětkrát v případě úvodní výpovědi, kdy moderátor poukazuje na téma příspěvku, výpověď má tedy podobu titulku textu.

Př.: Pokrok v diagnóze a léčbě depresí v ordinacích praktiků.

Vrcholní představitelé katalánského parlamentu před španělským Nejvyšším soudem. Československý beatový festival po padesáti letech.

V celkem osmi případech jsem zaznamenala kompletaci výpovědí, tedy doplnění informací po informačním předělu.

Př.: Zemřel člen protikomunistického odboje František Zahrádka. Bylo mu 87 let.

Nejmíň osm lidí zabili teroristi při útoku na kostel v severozápadním Pákistánu. Přes čtyři desítky dalších zranili.

Nový ministr průmyslu Tomáš Hüner snížil počet náměstků svého úřadu o třetinu. Z jedenácti na sedm.

Následující tabulka přináší přehled vybraných jevů zkoumaných v příspěvcích Michala Kubala.

Celkový počet příspěvků	48
Úvodní výpovědi s objektivním slovosledem	29
Úvodní výpovědi s variabilním slovosledem	19
Úvodní výpovědi s měkkým začátkem	8
Jistotní modalita celkem	20
Jistotní modalita - evidenciálnost	15
Voluntativní modalita - možnost	5
Voluntativní modalita - záměr	6
Voluntativní modalita - nutnost	4
Elipsa přísudkového slovesa	8
Kompletace výpovědi	8
Využití intonace v podobě otázky	0
Spojka „a“ na začátku úvodní výpovědi	1
Subjektivní hodnocení	0
Odkaz na ostatní tvorbu televize	2

Tabulka 4: Zkoumané jevy v příspěvcích Michala Kubala

6.2.3 Daniela Písařovicová

Druhou moderátorkou večerních Událostí je Daniela Písařovicová, s Českou televizí spolupracuje od roku 2004. Moderovala Studio ČT2, Interview ČT24, ale také významné společenské a politické události. V roce 2010 získala cenu TýTý ve skupině Objev roku.⁴⁶

Také u Daniely Písařovicové se nejprve budu věnovat slovosledu, opět zde předpokládám častější výskyt slovosledu objektivního. Moderátorka by měla divákům poskytovat pouze informace, které nejsou ovlivněny jejími názory, či názory jiných lidí. K analýze jsem si zvolila relace z 1. listopadu 2017 a 8. prosince 2017. První příspěvek je tvořen sedmadvaceti vstupy, z toho osmnáct bylo tvořeno pomocí objektivního slovosledu, druhý příspěvek tvoří třiadvacet vstupů, z toho šestnáct s objektivním slovosledem.

Př.: Sesazený katalánský lídr Carles Puigdemont se bude bránit vydání do Španělska. Textař a spisovatel Michal Horáček odevzdal ministerstvu vnitra archy s 86 tisíci podpisy, které ho opravňují kandidovat na prezidenta. České záchytné stanice nejspíš projdou změnou.

U výpovědí se subjektivním slovosledem se moderátorka snaží nejprve o uvedení nejdůležitějších informací, usiluje o získání divákovy pozornosti.

Př.: Pokuta až 10 tisíc korun za pití alkoholu v pražské památkové rezervaci. Ode dneška se zvyšují platy zaměstnanců ve veřejné sféře. Téměř 50 hodin z Francie do Plzně jeli řidiči s žulovými kameny pro obnovu památníku Díky, Ameriko!.

Velmi sporadicky užívá Daniela Písařovicová na začátku vstupů zasazení do časově-prostorových kulis. Tzv. měkký začátek se vyskytuje pouze v Událostech z 1. listopadu, a to v šesti případech.

⁴⁶ Lidé ČT. Daniela Písařovicová [online] © Česká televize 1996–2017 [cit. 03.02.2018] Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/lide/daniela-pisarovicova/>

*Př.: O půlnoci přestane ve Francii platit výjimečný stav.
V Českých Budějovicích začíná poslední koncert Marty Kubišové.
Po měsících vyjednávání průlom v dohodě o brexitu.*

Ani Daniela Písařovicová není nositelkou modálních dispozic, prostředky vyjadřující modalitu jsou ale časté. Jistotní modalita je v textech užita celkem šestkrát, a to pomocí modálních částic *prý*, *zřejmě* a *je jisté*.

*Př.: Zaměstnanci ostravské prodejny stavebnin zadrželi tři muže, kteří se zřejmě pokusili vykrást dodávku zaparkovanou před obchodem.
Státní rozpočet s tím na příští rok sice počítá, vzhledem ke složité situaci po volbách, ale není jisté, jestli ho poslanci stihnou schválit.
Trump a další konzervativci také dnes obvinili demokraty, že stojí za systémem, který umožnil tomuto muži a mnohým dalším, usídlit se ve Spojených státech prý s nedostatečnou prověrkou.*

Její podkategorie evidenciálnost je ve vstupech užita celkem čtrnáctkrát, a to pomocí předložky *podle*. Moderátorka velmi často odkazuje na osoby, skupiny či instituce jako na zdroje informací.

*Př.: Za sestřelení malajsijského letadla MH17 nad Ukrajinou stojí podle nezávislé investigativní skupiny Bellingcat ruský generál Nikolaj Tkačov.
Škody, které za sebou bouře zanechala, už teď dosahují jen podle pojišťoven miliardy korun.
Podle vedení městské části je ale potřeba zákaz zpřísnit kvůli podnapilým turistům.*

Voluntativní modalita je v příspěvcích Daniely Písařovicové využita ve všech kategoriích. Nejvíce zastoupená je kategorie možnosti, a to ve dvanácti případech pomocí modálního slovesa *moci*.

*Př.: Jak reálné za současné situace je, že by v Česku mohl určitý čas vládnout menšinový kabinet bez důvěry.
Tak by v praxi mohla vypadat novela vyhlášky, kterou prosazuje radnice Prahy I.
Peníze by postižení mohli využít na zaplacení asistentů.*

Modální kategorie záměru se v příspěvcích vyskytuje devětkrát, nejčastěji je vyjádřena pomocí modálního slovesa *chtít*, v Událostech z 8. prosince je dvakrát vyjádřena pomocí slovesa *hodlat*.

Př.: Vojáci chtějí 12 strojů.

Americký astronaut Andrew Feustel chce v březnu vzít na palubu Mezinárodní vesmírné stanice obrázky z časopisu Vedem.

Podpořit je hodlá velká novela zákona o sociálních službách, kterou se nově zabývá Senát.

Kategorie nutnosti a záhodnosti je v příspěvcích vyjádřena celkem patnáctkrát, z toho desetkrát je vyjádřena nutnost pomocí modálního slovesa *muset*.

Př.: Úřady a jim podřízené firmy musí zveřejnit všechny smlouvy nad 50 tisíc.

Stát by pak musel hospodařit v provizoriu.

Památník by se měl objevit na Americké třídě během jara.

Co se týče jazykové ekonomie, u Daniely Písařovicové se objevuje elipsa přísudkového slovesa. Tímto jevem moderátorka upoutává zájem diváka, jelikož úvod výpovědi plní funkci titulku publicistického článku.

Př.: Změna v údržbě silnic v nadcházející zimní sezóně.

A právě nedělní vichřice coby riskantní zábava.

Skoro jako z vánoční pohádky.

Součástí výpovědních modifikací je také kompletace výpovědí, tedy doplnění informací po tzv. informačním předělu. V případě Daniely Písařovicové se objevují pouze v Událostech z 1. listopadu, a to v šesti případech.

Př.: Ode dneška se zvyšují platy zaměstnanců ve veřejné sféře. Polepší si 628 tisíc lidí. Většina o 10 %. Učitelé o 15.

Na pódia se tak vrátila po 20leté pauze. Až po roce 89.

Také Daniela Písařovicová začíná výpovědi úvodním „a“, a to celkem v osmi případech. Ve většině z nich se moderátorka pomocí této spojky snaží navázat na předchozí reportáže.

Př.: A v politických debatách pokračuje i prezident.

A teď tedy ke konkrétním dohody mezi Velkou Británií a Bruselem.

A právě nedělní vichřice coby riskantní zábava.

Následující tabulka přináší přehled vybraných jevů zkoumaných v příspěvcích Daniely Písařovicové.

Celkový počet příspěvků	50
Úvodní výpovědi s objektivním slovosledem	34
Úvodní výpovědi s variabilním slovosledem	16
Úvodní výpovědi s měkkým začátkem	6
Jistotní modalita celkem	20
Jistotní modalita - evidenciálnost	14
Voluntativní modalita - možnost	12
Voluntativní modalita - záměr	9
Voluntativní modalita - nutnost	15
Elipsa přísudkového slovesa	11
Kompletace výpovědi	6
Využití intonace v podobě otázky	0
Spojka „a“ na začátku úvodní výpovědi	8
Subjektivní hodnocení	0
Odkaz na ostatní tvorbu televize	0

Tabulka 5: Zkoumané jevy v příspěvcích Daniely Písařovicové

6.2.4 Jakub Železný

Čtvrtý moderátor Událostí České televize studoval na Filozofické fakultě Univerzity Palackého v Olomouci. S Českou televizí spolupracuje od roku 1999, uváděl diskuzní pořad Špona, Dobré ráno s ČT, byl uznávaným moderátorem Událostí, komentářů, jež uváděl od roku 2007. V letech 1997–2002 spolupracoval také s komerčními televizemi, v roce 1993 navázal spolupráci s Českým rozhlasem, kde působí dodnes.⁴⁷

K analýze jsem zvolila relaci z 25. listopadu, kterou tvoří jednadvacet vstupů, druhá relace je z 23. prosince a je tvořena dvaadvaceti vstupy. Předpokládala jsem opět větší výskyt vstupních výpovědí s objektivním slovosledem, ovšem u Jakuba Železného je výskyt výpovědí se subjektivním a objektivním pořadem téměř vyrovnaný. V listopadových Událostech je jedenáct úvodních výpovědí tvořeno pomocí objektivního slovosledu, deset výpovědí je se subjektivním slovosledem, v prosincových Událostech je třináct úvodních výpovědí tvořeno pomocí objektivního slovosledu. První dva příklady jsou tvořeny pomocí objektivního pořadu, další dva příklady jsou tvořeny pomocí subjektivního pořadu.

Př.: Nejvyšší státní zástupce Pavel Zeman podal k Nejvyššímu soudu dovolání v neprospěch aktivistky Kateřiny Krejčové.

Předsedkyně polského Nejvyššího soudu v otevřeném dopise obvinila vládu premiéra Morawieckého z pokusu o převrat v justici.

24 lidí muselo ve tři ráno opustit své byty kvůli požáru domu v Úpici na Trutnovsku.

Na 305 vzrostl počet obětí včerejšího teroristického útoku na mešitu na egyptském Sinajském poloostrově.

Velmi sporadicky užívá moderátor tzv. měkkého začátku, který slouží k aktivizaci diváka tím, že uvádí zprávu zasazením do časově-prostorových kulís a ulehčuje tak její recepci. Jakub Železný využívá měkkého začátku pouze v sedmi případech, z toho jen dvakrát je užít v relacích z 25. listopadu.

⁴⁷ Lidé ČT. *Jakub Železný* [online] © Česká televize 1996–2017 [cit. 03.02.2018] Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/lide/jakub-zelezny/>

*Př.: Na Slovensku výrazně ubývají lesy, a to včetně porostů v národních parcích.
Orlické hory mají první osvětlenou trať pro běžkaře.
Nové Město na Moravě dokázalo jako první v Česku v soutěži získat levné telefonování
pro své obyvatele.*

Stejně jako u předchozích moderátorů, se také u Jakuba Železného objevují prvky modalit. Moderátor opět není nositelem modálních dispozic, informace pouze zprostředkovává. Na rozdíl od svých kolegů nevyužívá Jakub Železný prvků jistotní modalit, v analyzovaných relacích jsem zaznamenala pouze jeden případ z 25. listopadu, kde je míra jistoty vyjádřena pomocí modální částice *prý*.

*Př.: Dalších minimálně 5 miliard korun je podle hejtmanů nutných na opravy krajských
silnic a další miliardy prý chybí taky ve školství nebo ve zdravotnictví.*

Podkategorie evidenciálnost se vyskytuje v textech celkem sedmnáctkrát a je vyjádřena modální předložkou *podle*. Železný takto poukazuje na původní zdroje informací, zdůrazňuje svůj odstup od sdělovaného obsahu a odkazuje na konkrétní osoby, organizace či na větší celky. V pěti případech je tato podkategorie vyjádřena odkazem na původce, jenž se nachází v předchozí větě.

*Př.: Například jen pro bezproblémový slíbený růst platů pracovníků v sociálních
službách je podle hejtmanů potřeba o 7 miliard a 400 milionů korun víc.
O terorismus podle policie nešlo.
Asociace soudců varuje před nedostatkem žalobců i těch, kteří by podezřelé soudili.
Podle nich chybí přibližně 2 tisíce odborníků.*

Voluntativní modalita je v textu nejčastěji vyjádřena kategorií možnosti, a to v deseti případech pomocí modálního slovesa *moci*, ve všech případech ovšem může jít také o vyjádření pravděpodobnosti.

*Př.: Takovým darem může být třeba kůzle nebo měsíc doučování.
Učitelům by mohly od příštího školního roku znovu vzrůst základní platy o patnáct
procent.*

Evropská komise se obává o stav práva v zemi a tento týden zahájila proces, který může vést až k omezení hlasovacích práv.

Kategorii záměru jsem v textu našla v devíti případech, nejčastěji je vyjádřena modálním slovesem *chtít*, ve dvou případech slovesem *hodlat* a *přát*, v jednom případě modálním slovesem *odmítnout*.

Př.: Starostové a nezávislí, ti pak chtějí, aby informace v registrech byly přístupné pouze na vyžádání.

Končící premiér a bývalý předseda ČSSD Bohuslav Sobotka nehodlá složit mandát poslance.

Odmítla je na sjezdu křesťanských demokratů v Meklenbursku - Předním Pomořansku.

Modální kategorie nutnosti je v textu vyjádřena dohromady desetkrát, v pěti případech pomocí slovesa *muset*, v ostatních pěti případech ve své podkategorii záhodnosti.

Př.: Evakuovat se museli i lidé z Vyšehradských hradeb.

Už do konce listopadu museli údaje do registru nahrát a tím zpřístupnit veřejnosti třeba členové minulé vlády.

Ozbrojené střety na východní Ukrajině se v posledních dnech vyostřily na nejhorší úroveň za poslední měsíce, přitom právě od půlnoci už má platit dohodnuté příměří.

Také u Jakuba Želeného jsem zaznamenala prvky jazykové ekonomie. V relacích využívá elipsu přísudkového slovesa, a to v devíti případech. Elipsou přísudkového slovesa moderátor upoutává zájem diváka, jelikož úvod výpovědi působí jako titulek publicistického článku.

Př.: Jeden z největších obchodů letošního roku.

Až několik tisíc míst k sezení navíc.

Hej mistře v různých variantách.

Kompletace výpovědi je doplnění informací po informačním předělu, Jakub Železný je v relacích užil celkem v sedmi případech.

Na 305 vzrostl počet obětí včerejšího teroristického útoku na mešitu na egyptském Sinajském poloostrově. Je mezi nimi i 27 dětí.

Přes čtvrt roku jsou nelegální a za tu dobu se ze tří tisíc odstranilo okolo padesáti.

Billboardy kolem hlavních tahů.

Překvapení pro cestující na letišti v australském Melbourne. I tam se projevila předvánoční dopravní špička a jedna ze zaměstnankyň aerolinek Virgin se rozhodla, že dlouhé čekání pasažérům trochu aspoň zpříjemní.

Ve dvou případech použil Jakub Železný spojku „a“ na začátku výpovědi. Jedná se o aktivizační prvek, kterým se moderátor snaží udržet divákovu pozornost a navázat na předchozí téma.

Př.: A teď jedna aktuální zpráva z české politiky.

A hostem je teď František Lukl, předseda Svazu měst a obcí a zároveň starosta Kyjova.

Následující tabulka přináší přehled vybraných jevů zkoumaných v příspěvcích Jakuba Železného.

Celkový počet příspěvků	43
Úvodní výpovědi s objektivním slovosledem	24
Úvodní výpovědi s variabilním slovosledem	19
Úvodní výpovědi s měkkým začátkem	7
Jistotní modalita celkem	19
Jistotní modalita - evidenciálnost	17
Voluntativní modalita - možnost	10
Voluntativní modalita - záměr	9
Voluntativní modalita - nutnost	9
Elipsa přísudkového slovesa	9
Kompletace výpovědi	7
Využití intonace v podobě otázky	0
Spojka „a“ na začátku úvodní výpovědi	1
Subjektivní hodnocení	0
Odkaz na ostatní tvorbu televize	1

Tabulka 6: Zkoumané jevy v příspěvcích Jakuba Železného

6.3 Televize Nova

TV Nova je česká komerční televizní stanice, která získala licenci v roce 1993. Jejím zakladatelem byl Vladimír Železný, stala se první českou soukromou televizní stanicí.

TV Nova sídlí v Praze na Kříženeckého náměstí a již po mnoho let je nejsledovanější českou televizí.⁴⁸

Televizní noviny uvádí moderátorská dvojice, oba moderátoři se doplňují po celé vysílání, proto jsem se rozhodla hodnotit jejich vstupy dohromady a nerozdělovat je. Pro svou analýzu jsem vybrala moderátorskou dvojici Lucie Borhyová a Reynolds Koranteng, jako druhou dvojici představím Kristýnu Kloubkovou a Martina Pouvu; u obou dvojic jsem vybrala po dvou večerních relacích.

6.3.1 Lucie Borhyová a Reynolds Koranteng

Tato moderátorská dvojice TV Nova se společně objevuje na televizní obrazovce již 16 let. Rey Kotanteng spolupracuje s TV Nova již od roku 1994, kdy začínal jako moderátor Počasí, po čtyřech letech se stal moderátorem hlavního zpravodajství. Lucie Borhyová začínala jako pomocná redaktorka a již po roce dostala nabídku moderovat Televizní noviny.⁴⁹

I v případě Televizních novin se budu věnovat pouze jednotlivým vstupům moderátorů ve studiu, kteří pořad uvádějí společně a vzájemně se v některých případech doplňují. Stejně jako u České televize jsou i v případě TV Nova zpracovány nové informace, předpokládala jsem tedy zastoupení výpovědí s objektivním slovosledem. Televizní noviny z 31. října jsou tvořeny dvaadvaceti vstupy, přičemž do jednoho vstupu patří i doplnění informací druhým moderátorem. Z dvaadvaceti vstupů je jich sedmnáct tvořeno s objektivním slovosledem, tedy s posloupností **T** -> **R**, od známého k novému, pět vstupů je tvořeno subjektivním slovosledem. Televizní noviny z 5. prosince jsou tvořeny sedmadvaceti vstupy, z toho dvacet úvodních

⁴⁸ BEDNAŘÍK, Petr, JIRÁK Jan a KÖPPLOVÁ Barbara. *Dějiny českých médií: Od počátku do současnosti*. Praha: Grada, 2011, s. 378.

⁴⁹ Zpravodajství a publicistika – Lucie Borhyová, Rey Koranteng [online], © CET 21 SPOL. S R.O. [cit. 03.02.2018]. Dostupné z: http://tv.nova.cz/archiv/hvezdy/zpravodajstvi?&page=2&p_all_items=16

výpovědi s objektivním slovosledem a sedm vstupů se subjektivním slovosledem. V obou zvolených relacích je poměr těchto dvou jevů rovnoměrný, převažují výpovědi s objektivním slovosledem.

Př.: Nedělní vichřice si vyžádala čtvrtou oběť.

Spojené státy mají novou senzaci.

V záchranném centru v americké Indianě chovají 200 šelem.

Následující příklady tvoří úvodní výpovědi se subjektivním pořadem.

Je mu teprve jednadvacet let a nejslavnější hokejová soutěž už mu leží u nohou.

Na 16,5 roku do věznice s ostrahou může jít devatenáctiletý mladík z Přerova, který podle soudu brutálně ubil svého, o mnoho let staršího známého.

Osm desítek lidí muselo být dnes dopoledne evakuováno z jednoho zdravotnického zařízení v centru Prahy.

Tzv. měkký začátek se v textech Lucie Borhyové a Reynolda Korantenga objevuje poměrně často. Jde o výpovědi, které začínají zasazením do časových a prostorových kulís a usnadňují recipientovi vnímání.

Př.: Ve Zlíně už několik týdnů řádí vandal, který trestá řidiče za špatné parkování.

Je úterý, tedy čas na další díl oblíbeného seriálu Ordinace v Růžové zahradě 2.

V pražské Troji začalo odstraňování trosek zřícené lávky, která se zřítila v sobotu po poledni.

Pro moderátory TV Nova je typické, že se ve svých vstupech obracejí na ostatní reportéry, kteří jsou s nimi buď přímo ve studiu, nebo ve spojení z terénu. Borhyová i Koranteng svým kolegům přímo pokládají otázky, sdělení zpráv je tímto nápadně dynamizováno.

Př.: Na premiéře v centru Prahy je kolegyně Barbora Šimková. Báro, tak koho uvidíme v hlavních rolích?

Ted' už je tady s námi kolega Štěpán Sokol, dobrý večer. Štěpáne, tak už se ví, jak výbor rozhodl?

Moderátorská dvojice se ovšem nevěnuje pouze zprávám, ale také dalším pořadům TV Nova, na které odkazuje. Jde o umístění reklamy na tyto pořady do Televizních novin, následující příklady, které uvádím, jsou součástí večerního zpravodajství a vstupů moderátorů. Oba mluvčí se snaží recipienty zaujmout tak, že poodhalují děj, který má diváka dostatečně zaujmout, a tím ho přesvědčit ke shlédnutí celého pořadu.

Př.: Jako každé úterý, tak i dnes vás po Televizních novinách čeká další díl oblíbeného seriálu Ordinace v Růžové zahradě 2. Uvidíte, jak dopadne setkání Marka s manželkou Inou, o které si myslel, že je mrtvá. Jaký verdikt vynese komise nad Aleninou dcerou.

Češi jsou národem pejskařů. Někteří majitelé ale nezvládají výchovu svých psů, a tak žádají o pomoc odborníky. Dokazuje to stále větší zájem o psí psychology. Se dvěma z nich natáčel štáb magazínu Víkend.

Za chvíli je sport a potom počasí a poté vás čeká Ordinace v Růžové zahradě 2. A nezapomeňte také na zpravodajskou relaci TN2 na stanici Nova ve 22 hodin.

V jiných případech moderátoři upozorňují na zajímavou reportáž, která bezprostředně následuje. Ve třech uvedených příkladech Borhyová a Koranteng vyzývají pomocí subjektivních a citově zabarvených vět diváky, aby setrvali u Televizních novin. Často také moderátorská dvojice divákům sděluje, co uvidí v reportáži, jež následuje za krátkou dobu. Tyto výrazy mají sloužit k aktivizaci recipienta a k jeho zaujetí, neplní ovšem informační funkci, z hlediska normy jsou tedy chápány jako nepatřičné.

Př.: Jaké jsou jeho plány a další podrobnosti se dozvíte v exkluzivním rozhovoru už za chvíli, tak si to nenechte ujít a zůstaňte s námi.

Speciální tým se tam pokouší vytáhnout jezevčíka z díry ve skále. Jak se tam dostal a další podrobnosti vám řekneme už za chvíli. Tak zůstaňte s námi.

A vy teď uvidíte, jak taková návštěva tygra u zubaře vypadá.

Modalita vyjadřuje subjektivní postoj mluvčího k obsahu dané výpovědi, je tedy aktivním prvkem ve vybraných textech. Ve sledovaných zpravodajských textech nebývá nositelem modálních dispozic mluvčí. Ve zkoumaných relacích se častěji

objevuje jistotní modalita, která vyjadřuje míru přesvědčení o platnosti sdělovaného obsahu. Tato míra přesvědčení je ve vstupech vyjádřena šestkrát, a to pomocí modálních částic *možná*, *zřejmě* a *prý*, z toho čtyřikrát v Televizních novinách z 31. října.

Př.: Soud možná otevřel Romanu Janouškovi trvalou cestu na svobodu.

Zřejmě se opět objeví na seznamu členů ČSSD.

Ten prý chce udělat všechno proto, abychom se vyhnuli předčasným volbám. Babiše, coby šéfa vítězné strany, pověří sestavením nové vlády klidně i podruhé.

Při užití kategorie evidenciálnosti odkazuje dvojice moderátorů nejčastěji na jednotlivé osoby, organizace, instituce či na skupiny lidí. Ve vybraných vstupech jsem evidenciálnost zaregistrovala v pěti případech, a to s využitím předložky *podle*.

Př.: Podle záchranářů je naživu a dostat ho ven se snaží už od včerejška více než 7 jednotek hasičů.

Až výjimečný trest hrozí šestadvacetiletému muži z Počátek na Pelhřimovsku, který o víkendu v rodinném domě podle policistů ubodal své dva sourozence a třetího zranil. Bohumír Ďuričko včera propuštěný vrah Václava Kočky mladšího, se podle informací Televize Nova zatím nepřihlásil mediační a probační službě.

Kromě případů jistotní modality jsem v textu našla také prvky voluntativní modality, tedy kategorii možnosti, nutnosti a záměru, jejichž výskyt je vcelku vyrovnaný. Nejčastěji se v textu vyskytla kategorie nutnosti, celkem devětkrát, z toho třikrát podkategorie záhodnosti s použitím modálního predikátoru *mít*.

Př.: Protože někoho pro spolupráci, pro toleranci musíte přemluvit.

Ta má dohlížet na to, jak dodržuje podmínky předčasného propuštění.

Ukrajínští policisté museli dnes v Kyjevě čelit přívržencům bývalého prezidenta Gruzie Michaila Saakašviliho.

Modální kategorie možnosti je ve vstupech užita šestkrát, z toho v pěti případech v Televizních novinách z 5. prosince. V polovině případů je užita pomocí

modálního slovesa *moci*, ve druhé polovině případů pravděpodobnostním obratem *je možné*.

Př.: *Sestavování vlády ale může trvat několik měsíců.*

Je tedy možné, že mu bude zbytek trestu, který má strávit ve vězení, prominut.

Je ale možné, že bude nakonec trestně stíhán.

Kategorie záměru je v textech užita celkem šestkrát, a to pomocí predikátoru *chtít*.

Př.: *Chce prý jen přenést katalánský problém do srdce Evropy.*

Praha chce kvůli pádu Trojské lávky prověřit další mosty.

Odsouzený vinu celou dobu popíral a tvrdil, že ho chtěl po vzájemné hádce na večírku jen zbít.

Celkem vzácný je v komunikátech Lucie Borhyové a Reynolda Korantenga výskyt výpovědních modifikací, tedy jinak řečeno prvků jazykové ekonomie. Například eliptické výpovědi se ve vybraných vstupech vyskytují pouze třikrát, z toho ve všech případech v úvodu vstupu. V jednom případě jde o eliptickou výpověď s vynecháním verba finita, kterou můžeme, díky jejímu krátkému rozsahu, označit jako titulek, jenž aktivizuje divákovu pozornost. V dalším případě jde o kompletační výpověď, ve které dochází k doplnění informací maticové věty po informačním předělu.

Př.: *Kostýmy čarodějnic a vyřezávané dýně.*

Nová sněmovna dnes začala projednávat první velké téma. Státní rozpočet na příští rok.

Kompletace výpovědi se ve vstupech vyskytuje ještě třikrát a znovu se jedná o doplnění výpovědi o sdělení pragmatického rázu, kterému by divák ostatně nemusel věnovat dostatečný zájem.

Př.: *I to je Halloween. Svátek v předvečer všech svatých původem z Irska se postupně rozšířil do Spojených států i všech anglosaských zemí.*

Je mu teprve jednadvacet let a nejslavnější hokejová soutěž už mu leží u nohou. To je David Pastrňák, který má na NHL parádní formu.

Soud poslal do vazby muže, který je podezřelý z ubodání svých dvou sourozenců. Hrozí mu až výjimečný trest.

V deseti případech využila moderátorská dvojice spojky „a“ v úvodních výpovědích. Jde o aktivizační prvek, který slouží k zaujetí pozornosti a usnadňuje recepci.

Př.: A předseda vítězného hnutí ANO Andrej Babiš je teď s námi ve vysílání.

A k nadílce se připojila i TV Nova.

A není to žádný začátečník, za podobnou činnost byl stíhán už v minulosti.

V Televizních novinách se na rozdíl od Událostí České televize nesdělují pouze informace o aktuálním dění z politického, kulturního či společenského života. Televizní noviny se zaměřují také na celebrity, informují o jejich soukromém životě a publikací těchto témat cílí na diváka, kterého bulvár a život veřejně známých osobností zajímá.

Následující tabulka přináší přehled vybraných jevů zkoumaných v příspěvcích Lucie Borhyové a Reynolda Korantenga.

Celkový počet příspěvků	49
Úvodní výpovědi s objektivním slovosledem	37
Úvodní výpovědi s variabilním slovosledem	12
Úvodní výpovědi s měkkým začátkem	10
Jistotní modalita celkem	11
Jistotní modalita - evidenciálnost	5
Voluntativní modalita - možnost	6
Voluntativní modalita - záměr	6
Voluntativní modalita - nutnost	9
Elipsa přísudkového slovesa	3
Kompletace výpovědi	3
Využití intonace v podobě otázky	2
Spojka „a“ na začátku úvodní výpovědi	10
Subjektivní hodnocení	3
Odkaz na ostatní tvorbu televize	6

Tabulka 7: Zkoumané jevy v příspěvcích Lucie Borhyové a Reynolda Korantenga

6.3.2 Kristýna Kloubková a Martin Pouva

Jako druhou moderátorskou dvojici jsem si zvolila Kristýnu Kloubkovou a Martina Pouvu, kteří spolu v současné době moderují hlavní zpravodajskou relaci TV Nova. Kristýna Kloubková působí jako moderátorka již od roku 2009. Martin Pouva spolupracuje s TV Nova od roku 2005. Začínal u příprav pořadu Formule 1, později moderoval Sportovní noviny.⁵⁰

Zvolené jevy budu vyhledávat v relacích z 30. listopadu a 25. prosince 2017. Nejprve se zaměřím na objektivní a subjektivní slovosled, stejně jako ve všech předchozích případech očekávám častější výskyt objektivního slovosledu. Relaci z 30. listopadu tvoří sedmadvacet vstupů, z toho dvacet úvodních výpovědí je tvořeno pomocí objektivního slovosledu, relaci z 25. prosince tvoří šestadvacet vstupů, z toho osmnáct úvodních výpovědí s objektivním slovosledem, jedná se tedy o uspořádání **T** -> **R**, od známého k novému.

Př.: V Česku je momentálně rekordně nízký počet lidí bez práce.

Moderátoři Snídaně s Novou, Počasí a Sportovních novin už zítra ráno představí svůj zbrusu nový vánoční song.

Do Berlínského sídla německé SPD vjel úmyslně na Štědrý den řidič v osobním autě.

Počet výpovědí se subjektivním slovosledem je v obou relacích téměř vyrovnaný. Uspořádání **R** -> **T**, tedy od nového ke známému, je užito převážně k získání pozornosti diváka, jelikož se sděluje nejprve jádro výpovědi a později východisko.

Př.: 53 požárů, 18 zraněných a jeden mrtvý. Taková je bilance Štědrého dne očima hasičů.

Mrtvého muže našla policie ve Zdymadle ve čtvrti Vaňov v Ústí nad Labem.

Už 14 let bezvýsledně pátrají policisté po svém bývalém kolegovi Janu Mikešovi.

⁵⁰ Zpravodajství a publicistika – Martin Pouva, Kristýna Kloubková [online] © CET 21 SPOL. S R.O. [cit. 03.02.2018] Dostupné z: http://tv.nova.cz/archiv/hvezdy/zpravodajstvi?&page=2&p_all_items=16

Ve dvanácti případech, z toho v devíti případech v relaci z 25. prosince, využili moderátoři v úvodních výpovědích tzv. měkký začátek, tedy uvedení zprávy zasazením do časově-prostorových kulis.

Př.: Na Vysočině na dálnici D1 se na Štědrý den stala tragická dopravní nehoda. Na dálnici D5 se v ranních hodinách odehrála dramatická policejní honička. V Moskvě, ze zatím neznámých důvodů, najel linkový autobus do podchodu plného lidí.

Na rozdíl od dvojice Borhyová a Koranteng, jsem u Kristýny Kloubkové a Martina Pouvy nezaznamenala častý kontakt s ostatními reportéry, ať ve studiu či v terénu. Ve zvolených relacích se tento jev vyskytl pouze v jednom případě, ve druhém případě šlo o konstatování, že přichází sport a s ním zpravodajka Ina.

Př.: A právě teď je s námi ve studiu i jeho moderátorka Gabriela Partyšová, dobrý večer. Gábino, tak na co se dnes můžeme těšit?

Ani tato moderátorská dvojice se ve zprávách nevěnuje pouze informacím veřejného politického či společenského rázu. Moderátoři velmi často odkazují na ostatní pořady TV Nova, ale také na jejich zpravodajský server tn.cz. Tyto reklamy mají recipienta dostatečně zaujmout a přesvědčit ho ke sledování.

Př.: Po krátké vánoční pauze se už brzy na obrazovky Televize Nova vrátí oblíbení seriáloví hrdinové. Kdy přesně, to se dozvíte v následující reportáži, a také vám exkluzivně odhalíme, na co všechno se v seriálech můžeme těšit.

Po sportu a po počasí vás čeká česká pohádka Zdeňka Trošky Čertova nevěsta, tak si to užijte, hezký večer.

Jako každý čtvrtek i dnes vás hned po Televizních novinách čeká další díl seriálu Ordinace v Růžové zahradě 2, ve kterém bude doktorka Bibi riskovat vlastní život, aby zachránila pacienta. A hned po Ordinaci nás čeká bulvární show Prásk.

Typické je pro moderátory TV Nova upozornění na zajímavou reportáž, která následuje za okamžik. Kloubková s Pouvou vyzývají v následujících příkladech diváky, aby vyčkali u televizních obrazovek. Často také sdělují, co diváci uvidí

v následujících reportážích. Tyto odchylky slouží k aktivizaci recipienta, neplní však informační funkci a z hlediska normy jsou brány jako nepatřičné.

Př.: Už za chvíli vám ukážeme, jak slavily Vánoce české i světové celebrity. A dozvíte se i to, jaké dárky našla pod stromečkem zpěvačka Madonna nebo Karel Gott, tak zůstaňte s námi.

Za chvíli se dozvíte, jaké potraviny jsou pro naše mazlíčky dokonce smrtelné. Tak rozhodně zůstaňte s námi.

Už za chvíli se dozvíte podrobnosti. Tak zůstaňte s námi.

Také u této moderátorské dvojice se vyskytuje modalita, která vyjadřuje subjektivní postoje mluvčích k obsahu dané výpovědi. V relacích Kristýny Kloubkové a Martina Pouvy se objevila jistotní modalita celkem desetkrát, v jednom případě byla vyjádřena pomocí modální částice *zřejmě*, ve dvou případech pomocí částice *prý*. Sedm případů patří do podkategorie evidenciálnosti, která s pomocí modální částice *podle* odkazuje na jednotlivé instituce či ostatní zdroje informací.

Př.: Zatím nic ale prý nenasvědčuje tomu, že by zemřel cizím zaviněním.

Podle analytiků chybí hlavně muži, u žen míra nezaměstnanosti činí 3,2 desetiny procenta.

Podle odborníků tak celoroční pneumatiky nejsou vhodné pro nezkušené řidiče. A tak rozhodně před nimi varují.

Co se týče voluntativní modality, převažovala kategorie možnosti, která je ve vstupech využita v devíti případech, a to pomocí modálního slovesa *moci*.

Př. A pro psy může být její požití dokonce i smrtelné.

A může být ještě hůř.

V ohlášené poslední sezóně v zámoří může překonat i jeden z těch nejceněnějších.

Kategorie nutnosti byla ve vstupech využita celkem v pěti případech, z toho pouze ve dvou s využitím modálního slovesa *muset*, ve třech ostatních případech jde o podkategorii záhodnost.

Př. Každý rok kvůli svátkům musejí například zachraňovat zvířata, která se otráví jídlem.

Nemusíte si dělat starosti s jejich přezouváním a můžete na nich jezdit i v zimě.

Měla se tam údajně srazit dvě osobní auta s nákladákem.

Kategorie záměru se ve vstupech objevila pouze ve dvou případech, vyjádřena byla modálním slovesem *chtít/nechtít*.

Př. Muž, kterého policisté hned zadrželi chtěl údajně spáchat sebevraždu.

Nikdo z nich totiž nechtěl místa v koutě.

Výpovědní modifikace, tedy prvky jazykové ekonomie, se u Kristýny Kloubkové a Martina Pouvy vyskytují sporadicky, převážně jako aktivizační prvky v úvodních výpovědích, ve kterých odkazují na to, co bude řečeno. Dvojice moderátorů zpočátku stručně sdělí, co se stalo, poté výpověď konkretizují. U všech uvedených příkladů dochází k elipse přísudkového slovesa, tedy k vypuštění verba finita, zřejmě proto, aby se divákova pozornost soustředila převážně na obsah výpovědi. Současně s elipsou však dochází také ke kompletaci výpovědí, tedy k doplnění informací po informačním předělu.

Př.: Politická honička na dálnici D5. Čeští a Němečtí policisté pronásledovali auto až do Berouna, kde se řidič snažil utéct.

53 požárů, 18 zraněných a jeden mrtvý. Taková je bilance Štědrého dne očima hasičů.

Podvody za 90 milionů korun a desítky poškozených. To je bilance případu padesátiletého muže z Pardubicka, který policie po roce konečně uzavřela.

U moderátorské dvojice Kristýna Kloubková a Martin Pouva si nelze nevšimnout, že se příliš často věnují informacím, které se týkají veřejně známých osobností. Nezprostředkovávají výlučně jen informace o aktuálním veřejném politickém, kulturním či společenském dění, ale zaměřují se na publikaci odlehčených témat, která jsou cílena na diváka, jehož život známých osobností zajímá.

Př.: Další hvězdný pár hlásí rozchod. Manželka slavného herce Johna Travolty už měla dost jeho nevěř a opustila ho.

A dozvíte se i to, jaké dárky našla pod stromečkem zpěvačka Madonna nebo Karel Gott, tak zůstaňte s námi.

Atletka Zuzana Hejnová strávila Štědrý večer doma u rodičů, a přesto že dodržuje správnou životosprávu, dopřála si i oblíbeného kapra s bramborovým salátem.

I tato moderátorská dvojice využívá v mnoha případech spojku „a“ v úvodních výpovědích. Ve vstupech se úvodní „a“ vyskytlo celkem v jedenácti případech.

Př.: A to rekord legendy, Gordieho Howea, který odehrál v NHL 1767 zápasů.

A dramatické chvíle zažije i primář Čestmír Mázl, který se dozvěděl o nevěře své ženy.

A pro psi může být její požití dokonce i smrtelné.

Následující tabulka přináší přehled vybraných jevů zkoumaných v příspěvcích Kristýny Kloubkové a Martina Pouvy.

Celkový počet příspěvků	53
Úvodní výpovědi s objektivním slovosledem	38
Úvodní výpovědi s variabilním slovosledem	15
Úvodní výpovědi s měkkým začátkem	12
Jistotní modalita celkem	10
Jistotní modalita - evidenciálnost	7
Voluntativní modalita - možnost	9
Voluntativní modalita - záměr	2
Voluntativní modalita - nutnost	4
Elipsa přísudkového slovesa	4
Kompletace výpovědi	4
Využití intonace v podobě otázky	1
Spojka „a“ na začátku úvodní výpovědi	11
Subjektivní hodnocení	3
Odkaz na ostatní tvorbu televize	10

Tabulka 8: Zkoumané jevy v příspěvcích Kristýny Kloubkové a Martina Pouvy

Cílem této bakalářské práce je potvrdit či vyvrátit hypotézy o porušování informační kvality, snižování objektivity ve zpravodajství a porušování norem mediálního zpravodajství moderátory veřejnoprávní a soukromé televize. Výsledky analýzy jsem uspořádala do tabulky, ve které jsou uvedeny veškeré údaje o sledovaných jevech u vybraných moderátorů, barevně jsem zaznamenala pole s nejvyššími a nejnižšími výskyty.

Červeně označená jsou ta pole, ve kterých jsem zaznamenala nejvyšší počet výskytů daného jevu. Mezi moderátory České televize má nejvíce červených polí Daniela Písařovicová, a to v kategorii voluntativní modality, ale také u elipsy přísudkového slovesa, naopak nejméně užívá měkkého začátku v úvodních výpovědích. Dalšími moderátory České televize s nejvyšším počtem červených polí jsou Jakub Železný a Marcela Augustová. Největšího počtu výskytů dosáhl Železný v užívání úvodních výpovědí se subjektivním slovosledem, velmi často také využíval vyjadřování záměru pomocí modálních výrazů. Augustová nejvíce ze všech moderátorů vyjadřuje míru jistoty ve vybraných relacích. Z tabulky je zřejmé, že Michal Kubal má nejméně barevných polí ze všech vybraných moderátorů, zelené pole má v případě využívání spojky „a“ na začátku výpovědí. Tento jev se u Michala Kubala vyskytl pouze v jednom případě.

U TV Nova dosáhla nejvyššího počtu červených polí dvojice Kristýna Kloubová a Martin Pouva, kteří často využívají měkký začátek na počátku výpovědí. Martin Pouva velmi často užívá spojku „a“ v úvodu výpovědí, aby propojil souvislosti sdělované zprávy, jelikož ale moderátorskou dvojici hodnotíme společně, týká se tento jev také Kristýny Kloubové. Tato dvojice také nejvíce odkazuje na další tvorbu televize, ve vybraných relacích se tento úkaz vyskytl celkem desetkrát. V příspěvcích moderátorské dvojice TV Nova Lucie Borhyové a Reye Korantenga se vyskytuje nejméně výpovědí se subjektivním slovosledem, oproti svým kolegům také méně upozorňují na ostatní pořady TV Nova.

	Augustová	Kubal	Písařovicová	Železný	Borhyová, Koranteng	Kloubková, Pouva
Celkový počet příspěvků	56	48	50	43	49	53
Úvodní výpovědi s objektivním slovosledem	37	29	34	23	37	38
Úvodní výpovědi se subjektivním slovosledem	19	19	16	20	12	15
Úvodní výpovědi s měkkým začátkem	8	8	6	7	10	12
Jistotní modalita celkem	24	20	20	19	11	10
Jistotní modalita - evidenciálnost	18	15	14	17	5	7
Voluntativní modalita - možnost	3	5	12	10	6	9
Voluntativní modalita - záměr	7	6	9	9	6	2
Voluntativní modalita - nutnost	9	4	15	9	9	4
Elipsa přísudkového slovesa	10	9	11	9	3	4
Kompletace výpovědí	13	8	6	7	3	4
Využití intonace v podobě otázky	0	0	0	0	2	1
Spojka „a“ na začátku úvodní výpovědi	7	1	8	2	10	11
Subjektivní hodnocení	0	0	0	0	3	3
Odkaz na ostatní tvorbu televize	0	2	0	1	6	10

Tabulka 9: Celkový souhrn jevů zkoumaných u všech vybraných moderátorů České televize a TV Nova

V následující tabulce znázorňuji průměrné výskyty jevů na jeden příspěvek v relacích, ve kterých došlo k porušení syntaktické normy. Vytvořila jsem průměr pro Českou televizi a pro TV Nova, poslední sloupec tabulky obsahuje průměry obou televizních stanic dohromady. Opět jsou barevně vyznačená pole s nejvyšší hodnotou. Česká televize má sedm červených polí, TV Nova šest, z toho vyplývá, že jednotliví moderátoři České televize užívají výrazové prostředky s persvazivní funkcí častěji než moderátoři soukromé TV Nova, ovšem tento výsledek může být způsoben tím, že jsem s moderátorskou dvojicí nakládala jako se samostatným mluvčím. Moderátoři České televize využívají výrazně větší množství modálních prostředků, moderátorské dvojice TV Nova oproti tomu často uvádějí své výpovědi zasazením do časově-prostorového kontextu. I přes veškeré odchylky je zřejmé, že odlišnosti v užívání vybraných výrazových prostředků mezi jednotlivými televizemi nejsou velké.

	Česká televize	TV Nova	Dohromady
Celkový počet příspěvků	49,25	51	
Úvodní výpovědi s objektivním slovosledem	30,75	37,5	33
Úvodní výpovědi se subjektivním slovosledem	18,5	13,5	16,8
Úvodní výpovědi s měkkým začátkem	7,25	11	8,5
Jistotní modalita celkem	20,75	10,5	17,3
Jistotní modalita - evidenciálnost	16	6	12,6
Voluntativní modalita - možnost	7,5	7,5	7,5
Voluntativní modalita - záměr	7,75	4	6,5
Voluntativní modalita - nutnost	9,25	6,5	8,3
Elipsa přísudkového slovesa	9,75	3,5	7,6
Kompletace výpovědí	8,5	3,5	6,8
Využití intonace v podobě otázky	0	2,5	0,8
Spojka „a“ na začátku úvodních výpovědí	4,5	10,5	6,5
Subjektivní hodnocení	0	1,5	0,5
Odkaz na ostatní tvorbu televize	0,75	8	3,2

Tabulka 10: Průměrný výskyt jevů v relacích České televize a TV Nova

Na závěr práce odpovím na otázky, které jsem si položila v úvodu:

1. Jakým způsobem porušují profesionální mluvčí zpravodajské normy?
2. Existují významné rozdíly v hlavních večerních zpravodajských relacích mezi televizí soukromou a veřejnoprávní?

Výsledky analýzy naznačily, že k porušení zpravodajské normy může dojít i na syntaktické rovině. Ačkoli nedocházelo k záměrnému porušování informační kvality a ke snižování objektivity, jak jsem předpokládala na samém začátku práce, u moderátorů docházelo k očividné snaze získat a udržet pozornost diváků, a to především pomocí slovosledných variací. V mnoha případech docházelo k elipse přísudkového slovesa, to znamená, že byly vytvářeny neslovesné, intonačně zavřené výpovědi, které zvyšují dynamičnost.

Jak bylo zmíněno v úvodu práce, k nejčastějším normativním požadavkům na zpravodajství patří objektivita zpravodajství, vyváženost a nestrannost. Česká televize i TV Nova se snaží tyto požadavky dodržovat, jsou nestranné a objektivní, ačkoli v pár případech moderátoři TV Nova vyslovili subjektivní názor. Na rozdíl od České televize apelují moderátoři TV Nova na diváky, aby setrvali u televizních obrazovek. Tento jev slouží k aktivizaci recipienta, neplní však informační funkci a z hlediska normy je brán jako nepatřičný.

Co se týče rozdílu mezi veřejnoprávní a soukromou televizí, nelze ho přehlédnout. Česká televize působí dojmem daleko profesionálnější a důvěryhodnější než TV Nova, jelikož se tolik nezaměřuje na atraktivní témata, celebrity a neupozorňuje na své ostatní pořady, které budou odvysílány. Jednotliví moderátoři TV Nova se vzájemně doplňují ve svých dialozích, proto může jejich výstup usnadňovat recepci informací.

ZÁVĚR

Pro tuto bakalářskou práci jsem vybrala osm záznamů hlavního večerního zpravodajství České televize a čtyři záznamy hlavního večerního zpravodajství TV Nova. Analyzovala jsem osm mluvčích, přičemž moderátorské dvojice TV Nova byly analyzovány jako mluvčí jeden. Ke každému mluvčímu jsem tedy měla k dispozici dvě nahrávky.

V této práci jsem vycházela z předpokladu, že autoři zpravodajských relací dbají na kvalitu informací, které zprostředkovávají dál. Cílem této práce bylo potvrdit pravdivost těchto hypotéz, jelikož jsem předpokládala, že moderátoři respektují požadavky kladené na zpravodajské žánry a záměrně nepoužívají prostředky, které by mohly narušit kvalitu informací či snížit jejich objektivitu, ale že se pouze snaží o získání a udržení pozornosti potenciálního diváka. Kromě těchto hypotéz jsem si stanovila také dvě další otázky, na které jsem v závěru práce odpověděla.

V prvních kapitolách jsem přiblížila problematiku publicistického stylu a zpravodajství, poté jsem se věnovala porušení normy v oblasti mediálního zpravodajství. V analýze vybraných prostředků syntaktické jazykové roviny jsem se nejprve zaměřila na Českou televizi, moderátory jsem analyzovala v abecedním pořádku. Vybranými výrazovými prostředky syntaktického jazykového plánu byl slovosled, přesněji jeho variance, jistotní a voluntativní modalita a výpovědní modifikace, především elipsa přísudkového slovesa či kompletace výpovědi, tedy doplnění informací za hranici informačního předělu. Ve vybraných relacích jsem se mimo jiné zaměřila také na užívání subjektivního hodnocení, odkazy na ostatní tvorbu televizi či užití spojky „a“ na začátku úvodních výpovědí. K vybraným jevům, jež jsem v textu našla, jsem ihned uvedla několik průkazných příkladů, poté byly kvantitativní údaje o výskytu jevů v relacích zaznamenány do přehledných tabulek, vždy do daného sloupce k jednotlivému moderátorovi, či moderátorské dvojici v případě TV Nova.

Na závěr této bakalářské práce jsem vytvořila tabulky, ve kterých jsem shrnula a zaznamenala výskyty jevů, které se u jednotlivých profesionálních mluvčích objevovaly, spočítala jsem také průměrný výskyt těchto jevů. Více červených polí, která označují nejvyšší počet výskytů daného jevu, má Česká televize. Z jednotlivých moderátorů má nejvíce červených polí Daniela Písařovicová, a to v kategorii voluntativní modalita a elipsy přísudkového slovesa, nejméně ze všech využívá měkkého začátku v úvodu výpovědi. Nejvíce zelených polí, která označují nejmenší

počet výskytů daného jevu, mají moderátorské dvojice TV Nova, u Martina Pouvy a Kristýny Kloubkové se ovšem počet červených polí rovná stejnému počtu jako u Daniely Písařovicové. Tato dvojice záměrně upozorňuje na ostatní tvorbu TV Nova, subjektivně hodnotí své výpovědi a velmi často využívá „a“ na počátku úvodních výpovědí.

V relacích se objevily prostředky syntaktického plánu, jež by mohly porušit normativní požadavky kladené na zpravodajství. Z analýzy je patrné, že k nim tíhla obě média, v promluvách moderátorů ovšem nedocházelo k úmyslnému snižování objektivitu či kvality informací ve sdělovaných večerních zprávách. Výrazové prostředky syntaktické jazykové roviny byly využity spíš k ovlivnění a aktivizaci diváků, moderátoři se snažili probudit jejich pozornost a následně ji také udržet.

ANOTACE

Autor: Barbora Lánová

Název fakulty a katedry: Filozofická fakulta Univerzity Palackého, Katedra bohemistiky

Název bakalářské práce: Podíl výrazových prostředků syntaktické roviny při ovlivnění recipienta publicistických komunikátů

Vedoucí práce: Mgr. Jindřiška Svobodová, Ph.D.

Klíčová slova: zpravodajství, Česká televize, Televize Nova, analýza, objektivita, neutralita, informační kvalita, zpravodajská norma, syntaktická rovina

Počet znaků: 92 724

Počet stran: 72

Počet použitých zdrojů: 15 knižních publikací, 2 odborné články, 12 internetových zdrojů

Počet příloh: 2

Anotace:

Bakalářská práce se zabývá výrazovými prostředky syntaktické roviny, které mohou ovlivnit recipienta, ohrozit neutralitu předávaných informací či jejich kvalitu u moderátorů hlavních večerních zpráv České televize a TV Nova. Materiál pro práci jsem získala vlastním přepisem Televizních novin TV Nova, v případě České Televize jsem využila přepisů Událostí v internetové databázi českých médií Anopress. Jednotlivé relace jsou z období od konce října 2017 do konce prosince 2017, průměrný počet příspěvků je 50 na jednotlivé

moderátory České televize, v případě TV Nova 50 příspěvků na moderátorskou dvojici. V prvních kapitolách jsem přiblížila problematiku publicistického stylu a zpravodajství, poté jsem se věnovala porušení normy v oblasti mediálního zpravodajství. Ve druhé části práce jsem získané informace uplatnila na prostředky syntaktického jazykového plánu. Cílem bakalářské práce bylo zjistit, zda u profesionálních mluvčích dochází k porušení zpravodajských norem, zdali jednotlivé výrazové prostředky porušují objektivitu, neutralitu a kvalitu informací. V závěru práce jsou nasbíraná kvantitativní data zobrazena v tabulkách a zhodnocena.

RESUMÉ

This bachelor thesis is focused on analyzing the means of expression on syntactic level, which could reduce the neutrality or quality of information at the presenter of the main evening news of Czech Television and TV Nova. Material for my thesis is the transcribed sessions of the main news, the individual broadcast are from the end of October 2017 to December 2017, the average number of contributions is 50 of individual moderators and i examined and compared a total of eight speakers. In their speeches, I focused on phenomena such as word order variations or on expressing modality, but also on the utilization of rhetorical style. In the first chapters I approached the journalistic style and news service, after that I engage the rules of media news services. In the second part of this thesis I used this information for syntactic level. For analysis of the data, I used quantitative research method. The analysis shows that this two media stacked for break the normative reporting requirements. Expressions of the syntactic language plane were used to influence and activate future viewers, the moderators tried to awaken their attention and then to keep it.

In the end of this bachelor thesis I created tables in which I summed up and recorded the occurrence of phenomena that appeared to individual professional speakers. I also calculated the average occurrence of these phenomena. On syntactic level I could not identify any significant differences, other than slightly increased use of means of expression by the announcers of the Czech Television.

In the end of this bachelor thesis, it is necessary to point out that there is not a significant difference between the violation of norms in the individual news reports between the public Czech television and the private TV Nova.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY:

Knižní publikace:

BEDNAŘÍK, Petr, JIRÁK Jan a KÖPPLOVÁ Barbara. *Dějiny českých médií: Od počátku do současnosti*. Praha: Grada, 2011, 448 s. ISBN 978-80-247-3028-8.

DANEŠ, František, GREPL, Miroslav a HLAVSA, Zdeněk. *Mluvnice češtiny III. Skladba*. Praha: Academia, 1987, 746 s.

DISMAN, Miroslav. *Jak se vyrábí sociologická znalost: příručka pro uživatele*. 4., nezměn. vyd. Praha: Karolinum, 2011, 372 s. ISBN 80-246-0139-7.

GREPL, Miroslav a KARLÍK, Petr. *Skladba češtiny*. Olomouc: Votobia, 1998, 503 s. ISBN 80-7198-281-4.

JÍLEK, Viktor a BEDNAŘÍKOVÁ, Božena. *Jazykové prostředky s potenciálem porušit normu v oblasti mediálního zpravodajství*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2015, 233 s. ISBN 978-80-244-4896-1.

JÍLEK, Viktor, BEDNAŘÍKOVÁ, Božena a SVOBODOVÁ, Jindřiška. *Jazyk moderátorů Událostí, hlavního zpravodajského pořadu České televize*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2016, 256 s. ISBN 978-80-244-5125-1.

KARLÍK, Petr. *Příruční mluvnice češtiny*. Praha: Lidové noviny, 2003, 799 s. ISBN 8071061344.

OSVALDOVÁ, Barbora. *Zpravodajství v médiích*. Druhé, upravené vydání. Praha: Karolinum, 2011, 144 s. ISBN 978-80-246-1899-9.

OSVALDOVÁ, Barbora a HALADA, Jan. *Praktická encyklopedie žurnalistiky*. Druhé vydání. Praha: Libri, 2002, 240 s. ISBN 8072771086.

PALMER, Frank Robert. *Mood and modality*. Cambridge: Cambridge University Press, 1995, 242 s. ISBN 0521319307.

POUPEROVÁ, Olga. *Regulace médií*. Praha: Leges, 2010, 272 s. ISBN 978-80-87212-48-6.

REIFOVÁ, Irena. *Slovník mediální komunikace*. Praha: Portál, 2004, 327 s. ISBN 80-7178-926-7.

TRAMPOTA, Tomáš a VOJTĚCHOVSKÁ, Martina. *Metody výzkumu médií*. Praha: Portál, 2010, 293 s. ISBN 978-80-7367-683-4.

TRAMPOTA, Tomáš. *Zpravodajství*. Praha: Portál, 2006, 191 s. ISBN 8073670968.

UHLÍŘOVÁ, Ludmila. *Knižka o slovosledu*. Praha: Academia, 1987, 160 s. ISBN (Brož.).

Odborné články:

SVOBODOVÁ, Jindřiška. Persvazivní funkce výrazových prostředků syntaktického plánu ve vybraných komunikátech mluvené publicistiky. In: *Bohemica Olomucensia*, roč. 8., č. 2., Olomouc: Vydavatelství Filozofické fakulty UP, 2016

KRAUS Jan. Moderátor. In: *Naše řeč*, roč. 64., č.4., 1982, s. 224. [cit. 12.12.2017]
Dostupné z: <http://nase-rec.ujc.cas.cz/archiv.php?art=6351>

Internetové zdroje:

Anopress IT, a.s.: *O nás* [online]. [cit. 04.12.2017]. Dostupné z:
<http://www.anopress.cz/anopress>

Česká televize: Lidé ČT – *Marcela Augustová* [online]. [cit. 03.02.2018] Dostupné z:
<http://www.ceskatelevize.cz/lide/marcela-augustova/>

Česká televize: Lidé ČT – *Michal Kubal* [online]. [cit. 03.02.2018]. Dostupné z:
<http://www.ceskatelevize.cz/lide/michal-kubal/>

Česká televize: Lidé ČT – *Daniela Písařovicová* [online]. [cit. 03.02.2018].
Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/lide/daniela-pisarovicova/>

Česká televize: Lidé ČT – *Jakub Železný* [online]. [cit. 03.02.2018]. Dostupné z:
<http://www.ceskatelevize.cz/lide/jakub-zelezny/>

Česká televize: *Základní informace o ČT* [online]. [cit. 03.02.2018]. Dostupné z:
<http://www.ceskatelevize.cz/vse-o-ct/zakladni-informace-o-ct/>

Česká televize: *Vše o ČT* [online]. [cit. 3.2.2018] Dostupné z:
<http://www.ceskatelevize.cz/vse-o-ct/kodex-ct/preambule-a-vyklad-pojmu/>

TV Nova: Zpravodajství a publicistika – *Lucie Borhyová* [online]. [cit. 03.02.2018].
Dostupné z: <http://tv.nova.cz/clanek/hvezdy/zpravodajstvi/lucie-borhyova.html>

TV Nova: Zpravodajství a publicistika – *Rey Koranteng* [online]. [cit. 03.02.2018].
Dostupné z: <http://tv.nova.cz/clanek/hvezdy/zpravodajstvi/rey-koranteng.html>

TV Nova: Zpravodajství a publicistika – *Martin Pouva* [online]. [cit. 03.02.2018].
Dostupné z: <http://tv.nova.cz/clanek/hvezdy/zpravodajstvi/martin-pouva.html>

TV Nova: Zpravodajství a publicistika – *Kristýna Kloubková* [online]. [cit. 03.02.2018]. Dostupné z: <http://tv.nova.cz/clanek/hvezdy/zpravodajstvi/kristyna-kloubkova.html>

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1: Počet jednotlivých moderátorských vstupů u České televize.....	23
Tabulka 2: Počet jednotlivých moderátorských vstupů u TV Nova.....	23
Tabulka 3: Zkoumané jevy v příspěvcích Marcely Augustové.....	30
Tabulka 4: Zkoumané jevy v příspěvcích Michala Kubala.....	34
Tabulka 5: Zkoumané jevy v příspěvcích Daniely Písařovicové.....	38
Tabulka 6: Zkoumané jevy v příspěvcích Jakuba Železného.....	43
Tabulka 7: Zkoumané jevy v příspěvcích Lucie Borhyové a Reynolda Korantenga.....	50
Tabulka 8: Zkoumané jevy v příspěvcích Kristýny Kloubkové a Martina Pouvy.....	56
Tabulka 9: Celkový souhrn jevů zkoumaných u všech vybraných moderátorů České televize a TV Nova.....	58
Tabulka 10: Průměrný výskyt jevů v relacích České televize a TV Nova.....	60

SEZNAM PŘÍLOH

Přiložené CD.

Příloha č. 1

Texty příspěvků České televize.

Příloha č. 2

Texty příspěvků TV Nova.